

**T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI**

**2026 YILI
BÜTÇE SUNUŞ KONUŞMASI**

**2026 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TEKLİFİ
VE
2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİN HESAP KANUNU TEKLİFİ**

**- Sn. Cevdet YILMAZ -
Cumhurbaşkanı Yardımcısı**

23 Ekim 2025, ANKARA

OKUNAN METİN GEÇERLİDİR.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	4
I. DÜNYA EKONOMİSİNDE GÖRÜNÜM	9
II. TÜRKİYE EKONOMİSİNDE GÖRÜNÜM	18
III. BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ VE 2026 YILI BÜTÇE ÖNGÖRÜLERİ	36
SONUÇ	70

GİRİŞ

Sayın Başkan,

Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,

Sizleri şahsım ve Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan adına saygıyla selamlıyorum.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi, sizlerin de malumu olduğu üzere 16 Ekim 2025 tarihinde millî iradenin tecelligâhı Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi ve Sayıştay Raporları da yine Anayasa ve Kanunlarda yer alan takvim uyarınca hazırlanarak Gazi Meclisimize takdim edilmiştir.

Bütçemiz, yaklaşık çeyrek asırdır aralıksız hizmet eden AK Parti Hükümetlerimizin hazırladığı 24'üncü, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ise 8'inci bütçesi olarak siyasi istikrarımızın en güçlü nişanelerinden biridir.

2026 yılı bütçesi, aynı zamanda, Türkiye Yüzyılı hedeflerimiz doğrultusunda hazırlanan 3'üncü bütçemizdir.

Ülkemizin ekonomik ve sosyal kazanımlarının temelinde son 23 yıldır sağladığımız bu güçlü siyasi istikrar ve güven yer almaktadır.

Bu istikrarı mümkün kılan, bizlerden güvenini esirgemeyen aziz milletimize sonsuz şükranlarımızı sunuyoruz.

Vatandaş ve hizmet odaklı yaklaşımla hazırlanan 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi bir “**istikrar ve refah**” bütçesidir.

Bütçemiz, yatırımı, istihdamı, üretimi ve ihracatı destekleyerek; kalıcı istikrarı, kapsayıcı kalkınmayı ve refahı toplumun tüm kesimlerine yaymayı hedeflemektedir.

Hazırlanan bütçe teklifinde, toplumun hiçbir kesimi dışlanmadan; her bir vatandaşımızın büyümenin sağlayacağı imkânlardan adil biçimde yararlanması esas alınmıştır.

Kalkınma Planı ve Orta Vadeli Programımız ışığında; fiziki altyapının güçlendirilmesi, beşeri sermayenin geliştirilmesi ve üretken kapasitenin artırılması, bu yılki bütçe teklifimizin ana eksenini oluşturmaktadır.

Bu anlayışla, kadını, erkeği, çocuğu, genci ve yaşlısı, işçisi, memuru, çiftçisi, esnafı ve sanayicisiyle, çalışanı ve emeklisiyle milletimizin tüm fertlerinin ihtiyaçlarının hakkaniyetli bir şekilde gözetilmesi, bu bütçede de en temel düsturumuzdur.

2026 yılı bütçesi, emeğin değerini koruyan, sosyal adaleti gözetken ve çalışma hayatının tüm paydaşlarını destekleyen bir yaklaşım temelinde hazırlanmıştır.

Kadınların ve gençlerin ekonomik yaşama tam katılımını destekleyen politikalar, kapsayıcı büyüme vizyonumuzun ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.

Ekonomik ve sosyal politikalarımız, birbirini tamamlayan bir bütünlük içinde toplumsal refahı kalıcı hale getirmeyi hedeflemektedir.

Makroekonomik ve finansal istikrar ile mali disiplinin korunması politikamızla uyumlu hazırlanan bütçe teklifimiz, deprem hariç harcamaları kontrol altında tutacak, kamu açığını kademeli olarak düşürecek ve dezenflasyon sürecini destekleyecek bir yaklaşımla sunulmaktadır.

Asrın Felaketi sonrasında Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde ortaya koyduğumuz inşa ve ihya faaliyetlerinin tamamlanmasına ve tüm yapılarımızı afetlere dirençli hale getirmeye yönelik kararlı tutumumuz, 2026 yılı bütçe teklifimize de yansıtılmıştır.

Afet risklerinin azaltılması, iklim uyumunun güçlendirilmesi ve dirençli şehirlerin inşası önümüzdeki dönemde de temel önceliklerimiz arasındadır.

Yeşil ve dijital ekonomiye geçiş sürecinde teknolojik dönüşümün hızlandırılması, gıda ve enerjide arz güvenliğinin artırılması, yeni bir sosyal konut hamlesi başlatılması yönündeki politika adımlarımız bu çerçevede bütçe planlamasında yerini almıştır.

Yüksek katma değerli üretim, AR-GE ve yenilikçiliğin desteklenmesi bu bütçede somut program ve kaynaklarla karşılık bulmaktadır.

Yapay zekâ ve dijital teknolojilerin insan odaklı, etik ve güvenli biçimde kullanımı, verimlilik kadar toplumsal faydayı da önceleyen bir kalkınma vizyonunun parçası olarak görülmektedir.

Diğer taraftan küresel düzeyde istikrar, adalet ve insani dayanışmayı güçlendirmeye yönelik politikalarımız, Türkiye’yi barışa ve küresel adalete katkı sunan güvenilir bir aktör konumuna taşımaktadır.

Dış politikada, milli çıkarlarımızı gözeten, vizyoner bir anlayışla ülkemizin küresel etkinliğini daha da güçlendireceğiz. Caydırıcı bir güç olarak savunma ve güvenlik alanında ülkemizin kapasitesini yükseltmeye devam edeceğiz.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifimizi, bugüne dek ülkemize sağladığımız kazanımları daha da artırmak üzere Yüce Meclisimizin huzuruna getirmiş bulunuyoruz.

Türkiye’nin istikrarını pekiştirecek, kalkınma vizyonunu güçlendirecek ve milletimizin huzur ve refahını kalıcı biçimde yükseltecek politikaları kararlılıkla sürdüreceğiz.

Sayın Başkan,
Değerli Milletvekilleri,

Bugün Komisyona yapacağım bu sunumda öncelikle dünya ve Türkiye ekonomisinde yaşanan gelişmelere dair özet bir değerlendirmeyi sizlerle paylaşacağım. Ardından 2026 yılı bütçe teklifine dair temel hususlara özetle değineceğim.

Bu çerçevede sunumum şu ana başlıklardan oluşmaktadır;

- Dünya Ekonomisinde Görünüm
- Türkiye Ekonomisinde Görünüm
 - Orta Vadeli Programın Makroekonomik Çerçevesi ve Bütçe Öngörülleri
- Bütçe Gerçekleşmeleri ve 2026 Yılı Bütçe Öngörülleri
 - 2024 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesabı
 - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri
- 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi

I. DÜNYA EKONOMİSİNDE GÖRÜNÜM

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Küresel ekonomide köklü bir dönüşüm yaşanmakta, risk ve belirsizlikler yükselmektedir. Bu çerçevede, ülkeler arası politika ayrışmalarının, jeopolitik gerilimlerin ve son olarak artan ticaret kısıtlamalarının etkisiyle belirsizlik ortamının giderek kalıcılaştığı ve adeta küresel düzenin yeni normal haline geldiği bir döneme girilmiştir.

Riskler kadar ve fırsatların da bulunduğu bu belirsizlik ortamında öngörülebilir ve dengeli politikalar izleyen ülkeler, küresel dalgalanmalara karşı daha dirençli bir görünüm sergilemekte, fırsatlardan azami şekilde yararlanmak açısından daha avantajlı bir konumda görünmektedir.

Böylesi bir konjonktürde bütçeler, güven ve istikrarı güçlendiren, dış şoklara karşı dayanıklılığı artıran ve hedeflenen istikametten sapmadan ilerlemeyi sağlayan önemli bir araç olmaktadır. Ekonomik görünümün bu denli değişken olduğu bir dönemde, mali planlama yapmak her zamankinden daha dikkatli ve stratejik bir yaklaşım gerektirmektedir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Dünya ekonomisinde, salgın sonrası gözlenen toparlanma kısmi ve kırılgan kalmış; çoklu şoklara dayanıklılık kazanılsa da tarihsel ortalamalara kıyasla zayıf bir görünüm ortaya

çıkmiştir. 2020 yılında yüzde 2,7 daralan dünya ekonomisi sonraki yıllarda sırasıyla yıllık yüzde 6,6, yüzde 3,8, yüzde 3,5 ve yüzde 3,3 oranında büyüme kaydetmiştir.

Genel itibarıyla dirençli ancak zayıf seyreden büyüme oranları ve süregelen jeopolitik gerilimler gibi olumsuzluklara politika belirsizliklerinin eklendiği bir konjonktürün gölgesinde, 2025 yılı dünya ekonomik büyümesi ise yüzde 3,2 olarak tahmin edilmektedir.

Tedarik zincirlerindeki kısmi toparlanma ve azalan arz yönlü kısıtlar son yıllarda büyümeyi desteklerken, para politikasında beklenenden yavaş ve temkinli normalleşme adımları ve zayıf yatırım iştahı, iktisadi faaliyet üzerinde baskı oluşturmaktadır.

Küresel enflasyonda ise gerileme kaydedilse de hizmet fiyatlarındaki katılık ve ücret artışlarındaki geriye endeksleme nedeniyle küresel enflasyon oranı, halen istenilen seviyelerin üzerinde seyretmektedir.

Diğer taraftan, küresel ticarete korumacılık eğilimleri ve ABD'nin tarife artışlarıyla başlayan süreçte, politika belirsizliği tarihi zirvelere ulaşmış, ticaret rotalarını değiştirecek ve arz güvenliği endişelerini gündeme taşıyacak yeni bir dönüşümü tetiklemiştir. Bu çerçevede, ticaret diplomasisi, dost ve müttefik ülkelere yönelim ile tedarik ağlarında bölgeselleşme eğilimleri hız kazanmaktadır. 2025 yılının ikinci yarısında ikili ticaret görüşmelerine bağlı olarak politika belirsizlikleri kısmen azalmış olsa da halen yüksek seyretmektedir. Belirsizlikler piyasalarda oynaklıklara ve maliyet artışları gibi olumsuzluklara neden olurken süregelen jeopolitik gerilimler, küresel ticaret artışını baskılamaktadır.

2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı'nda barışın tesis edilememesi ve Orta Doğu'da 2023 yılı sonlarında tırmanan gerilimler, 2025 yılı ortasında İran ve İsrail arasındaki On İki Gün Savaşı gibi jeopolitik hadiseler, enerji ve gıda arz güvenliği üzerinde ciddi baskı oluşturmuştur. Söz konusu gelişmeler, küresel tedarik zincirlerinde aksamalara ve navlun maliyetlerinde de dönemsel artışlara yol açmıştır. Jeopolitik risklerin enerji fiyatlarını geçici olarak yukarı çektiği bu süreçte, küresel enflasyonda sağlanan iyileşme kırılgan hale gelmiştir.

Bu vesileyle, 21'inci yüzyılda kabul edilmesi mümkün olmayan Gazze'deki soykırım ve katliamların son bulmasına yönelik atılan adımların, uluslararası toplumun vicdanı adına son derece önemli bir gelişme olduğunu vurgulamak isterim. Türkiye Büyük Millet Meclisi, insanlık onurunu zedeleyen ve uluslararası hukukun açıkça ihlalini teşkil eden bu vahim insanlık suçunu en güçlü şekilde kınamıştır. Bu süreçte Gazze halkı tüm zorluklara rağmen onurunu ve iradesini korumuş, vatanını terk etmemiştir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın kararlı liderliği ve yoğun diplomatik girişimleri neticesinde, son derece hassas bir müzakere süreci başarıyla yürütülmüş ve ateşkesin tesis edilmesi sağlanmıştır. Bu ateşkesin sürdürülmesinin ve ardından kalıcı barışın, bölgesel ve küresel istikrara önemli katkılar sunacağına inanıyoruz. Türkiye, bundan sonraki süreçte de Gazze'ye insani yardımların kesintisiz ulaştırılması, Gazze'nin Filistin halkının beklentilerine uygun yeniden imarı ve kalıcı barış için iki devletli çözüm yolunda aktif rol üstlenmeye devam edecektir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

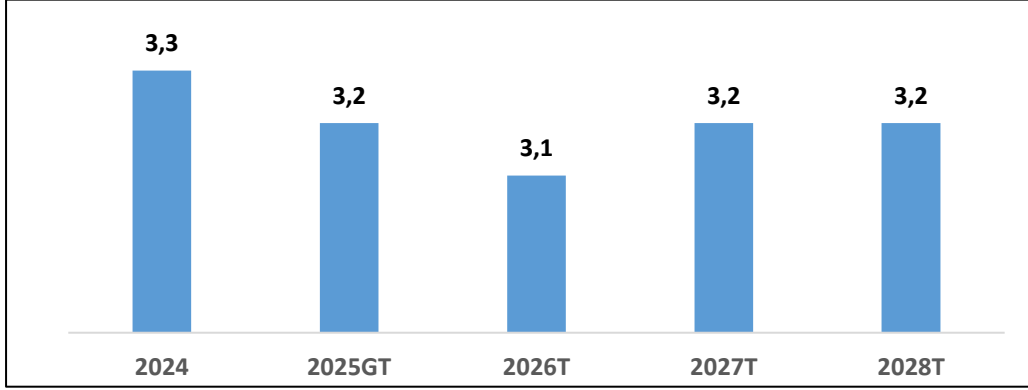
Son dönemlerde dünya ekonomisinde, ticaret gerilimlerinin oluşturduğu belirsizlik ve para politikalarında normalleşme sürecindeki farklılıklar belirleyici olmuştur. Küresel büyümedeki dirence destek sağlayan ABD ekonomisinde güçlü iç talep ve istihdam koşulları, tarifeler sonrasında artan belirsizlik ortamından ve görece yüksek kalan faiz oranlarından olumsuz etkilenmiştir. Avro Bölgesinde ise görece hızlı normalleşen para politikasının etkisiyle sınırlı toparlanma gözlenmiştir. Bu dönemde Çin’de iç talebi canlandırmaya yönelik adımlar ve Hindistan’daki güçlü büyüme ivmesi, küresel büyümede ABD kaynaklı olası bir yavaşlamanın önüne geçerek dengeleyici rol üstlenmiştir.

2026 yılına girilirken küresel iktisadi faaliyet, hizmet sektörünün desteğiyle ılımlı seyrini sürdürmektedir. Ancak yüksek faiz oranları, zayıf yatırım iştahı ve ticaret politikalarındaki belirsizlikler, büyüme hızını sınırlamaktadır.

2025 yılında yüzde 3,2 olarak gerçekleşmesi beklenen küresel ekonomik büyümenin 2026 yılında yüzde 3,1’e gerilemesi tahmin edilmektedir. Bu görünüm, salgın sonrası dönemde küresel büyümenin ılımlı ancak istikrarlı bir patikada ilerlediğine dair söylemi yinelemektedir.

Grafik 1: Dünya Ekonomik Büyüme Oranları (2024-2028)

Kaynak: Uluslararası Para Fonu (IMF), Ekim 2025 Dünya Ekonomik Görünüm Raporu

*GT: Gerçekleşme Tahmini, T: Tahmin

Gelişmiş ekonomiler 2024 yılında yüzde 1,8 oranında büyüme göstermiş olup, ABD ekonomisindeki yavaşlamaya paralel olarak 2025 ve 2026 yıllarında bu ülke grubunun yüzde 1,6 oranında büyümesi öngörülmektedir.

Ülke ve ülke gruplarına göre ayrışma 2025 yılında bir miktar azalmayla birlikte devam etmektedir. ABD ekonomisinin 2024 yılında yüzde 2,8 oranında büyümesinin ardından 2025 yılında yüzde 2 ve 2026 yılında yüzde 2,1 büyümesi beklenmektedir. 2024 yılında yüzde 0,9 büyüyen Avro Bölgesinin, 2025 yılında yüzde 1,2 ve 2026 yılında yüzde 1,1 oranında büyümesi öngörülmektedir. Başlıca ticaret ortaklarımızdan olan Almanya'nın büyüme tahmini 2025 ve 2026 yılları için sırasıyla yüzde 0,2 ve yüzde 0,9, Fransa'nın yüzde 0,7 ve yüzde 0,9, İngiltere'nin ise her iki yıl için yüzde 1,3 düzeyindedir. Bu görünümle, Avrupa'da genişlemeci adımların ve öne çekilen küresel talebin AB ülkelerinin ihracatına olumlu etkisiyle büyümede kademeli bir toparlanma sağlanması beklenmektedir.

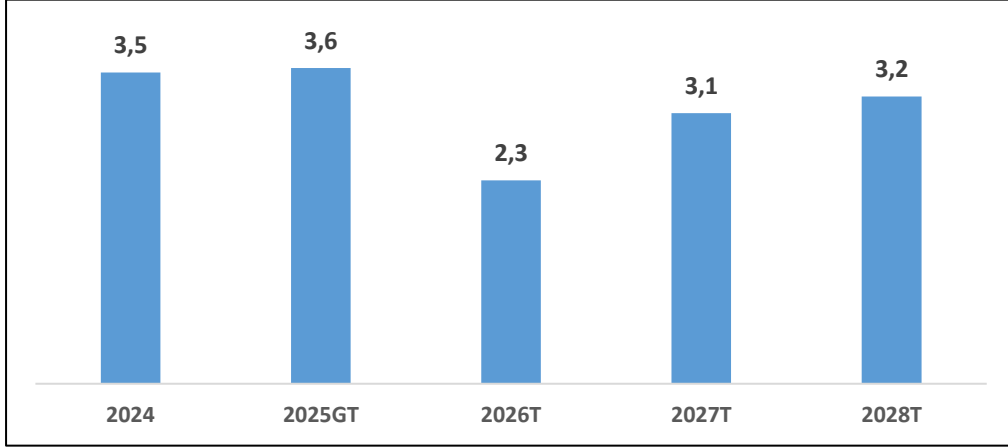

Yükselen ve gelişmekte olan ekonomiler, 2024 yılında yüzde 4,3 oranında büyüme kaydetmiş olup bu oranın 2025'te yüzde 4,2, 2026'da ise yüzde 4 düzeyine gerilemesi beklenmektedir. Bu dönemde Çin ekonomisinin 2025'te yüzde 4,8 büyümenin ardından 2026'da yüzde 4,2, Hindistan ekonomisinin ise 2025'te yüzde 6,6'lık büyüme sonrası 2026'da yüzde 6,2 büyümesi öngörülmektedir. Bu tablo, yükselen ekonomilerde dayanıklılığın sürdüğünü ancak artan korumacılık kararlarıyla küresel ticaret kısıtlamalarından ötürü bu ülke grubunun olumsuz etkileneceğine işaret etmektedir.

2025 yılı başında ABD'nin geniş kapsamlı artan tarifeleri, küresel ticaret hacmine yönelik beklentileri olumsuz etkilemiş, yıl ortasından itibaren ise ivme kaybı yaşanmıştır. Bununla birlikte tarife belirsizliği nedeniyle öne çekilen ithalat talebi ticaret hacmine geçici bir ivme sağlamıştır. Bu etkilerin birbirlerini dengelemesi sonucunda küresel ticaretin 2025'te yüzde 3,6 oranında artması, 2026'da ise ithalat talebindeki geçici yükseliş etkisinin ortadan kalkmasıyla birlikte yavaşlayarak yüzde 2,3 oranında büyümesi beklenmektedir.

Grafik 2: Küresel Ticaret Hacmi Büyümesi (2024-2028)

Kaynak: Uluslararası Para Fonu (IMF), Ekim 2025 Dünya Ekonomik Görünüm Raporu

GT: Gerçekleşme Tahmini, T: Tahmin

Sayın Başkan,

Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,

Küresel enflasyon, 2023 yılında baz etkisi ve emtia fiyatlarındaki ılımlı görünümle belirgin şekilde düşmesinin ardından, 2024 yılında hizmet fiyatları kaynaklı olarak, hedeflenen seviyelerin üzerinde, yüzde 5,8 olarak gerçekleşmiştir. IMF tahminlerine göre, 2025 yılında küresel enflasyon yüzde 4,2'ye, 2026 yılında ise yüzde 3,7'ye gerileyecektir.

Gelişmiş ekonomilerde enflasyon 2024'te ortalama yüzde 2,6 olurken 2025'te yüzde 2,5, 2026'da ise yüzde 2,2 düzeyinde beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde ise 2024 yılında yüzde 7,9 oranında gerçekleşen enflasyonun, 2025 ve 2026 yıllarında sırasıyla yüzde 5,3 ve yüzde 4,7 seviyelerinde gerçekleşmesi öngörülmektedir. Bu gelişmede küresel enerji fiyatlarında düşük talep ve arzı artırıcı kararların etkisiyle izlenen ılımlı seyir etkili olmaktadır. Küresel enflasyonda son yıllarda elde edilen kazanımlara rağmen

mevcut belirsizlikler ve kırılganlıklar nedeniyle küresel enflasyonun gündemdeki yerini önümüzdeki yıllarda da koruması beklenmektedir.

Son çeyrek yüzyıl, dönemsel dalgalanmalara ve geçici kesintilere rağmen dünya ekonomisinin genel olarak istikrarlı bir büyüme süreci yaşadığı bir dönem olmuştur. Küresel salgın öncesindeki yaklaşık yirmi yılda dünya ekonomisi, yıllık ortalama yüzde 3,7'lik bir artışla tarihin en hızlı genişleme evrelerinden birini geçirmiştir. Ancak 2022–2024 döneminde bu ivme bir miktar yavaşlamış ve büyüme oranı ortalama yüzde 3,5'e gerilemiştir. 2025–2030 yıllarına ilişkin öngörüler, küresel büyümenin daha ılımlı bir patikaya oturarak ortalama yüzde 3,2 düzeyinde seyredeceğine işaret etmektedir.

Benzer bir zayıflama küresel ticarete de görülmektedir. Salgın öncesinde 2000-2019 yılları arasında yıllık ortalama yüzde 4,8 oranında olan mal ve hizmet ticareti artışı, 2022–2024 döneminde yüzde 3,4'e gerilemiş, 2025-2030 yılları arasında ise yüzde 3 civarında sınırlı bir artışla ilerlemesi beklenmektedir.

Son dönemlerde atılan uzlaşmacı adımlara rağmen tarife kararları ve ticaret gerilimlerinin oluşturduğu belirsizlik halen sürmektedir. Küresel enflasyondaki direnç, para politikalarında beklenen gevşeme döngüsünün daha sınırlı ve kademeli biçimde gerçekleşmesine yol açmaktadır.

2025 yılı itibarıyla ABD Merkez Bankası (Fed) politika faizini beklenenden temkinli bir yaklaşımla yüzde 4,25 seviyesinde belirlerken, Avrupa Merkez Bankası (ECB) faiz oranını yüzde 2,15 seviyesine indirmiştir. Buna karşın, Japonya pozitif faiz dönemine geçerek yüzde 0,5, Çin ise iç talebi desteklemek amacıyla yüzde 3 oranında politika faizi

uygulamaktadır. Bu farklılaşma, sermaye akımlarında dalgalanmalara ve gelişmekte olan ülke para birimleri üzerinde baskıya neden olmaktadır.

Küresel düzeyde maliye politikası cephesinde yüksek kamu borcu, düşük büyüme oranları ve artan finansman maliyetleri, sürdürülebilirlik endişelerini güçlendirmektedir.

Son yıllarda küresel iktisadi göstergelerdeki gerçekleştirmeler, beklentilerden daha iyimser bir tablo çizerek dayanıklılık gösterse de aynı veriler aslında küresel ekonominin yeni bir politika dengesi arayışına girdiğine de işaret etmektedir. Önümüzdeki dönemde yüzde 3'ün üzerinde büyüme oranıyla istikrarlı seyrini koruması beklenen dünya ekonomisinin, salgın sonrası dönemde oluşturulmaya çalışılan yeni düzenin sancılarında, jeopolitik gerilimlerden, siyasi ve iktisadi politika belirsizliklerinden olumsuz etkilenmeye devam etmesi beklenmektedir.

II. TÜRKİYE EKONOMİSİNDE GÖRÜNÜM

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Küresel görünümünün ardından Türkiye ekonomisine ilişkin son dönemlerdeki gelişmeleri sizlerle kısaca paylaşmak istiyorum.

2024 yılı boyunca, küresel düzeydeki dezenflasyon odaklı sıkılaşmanın dış talepte neden olduğu zayıflama ve jeopolitik gerilimlere karşın, Türkiye ekonomisinde ılımlı büyüme görünümü sürdürülmüştür. Deprem bölgesinde devam eden yeniden yapılanma adımlarıyla iktisadi faaliyet desteklenmiş, yıl genelinde büyümenin itici gücü olarak inşaat dâhil hizmetler sektörü öne çıkmıştır. Küresel koşulların baskısına rağmen sanayide pozitif görünüm korunmuş, tarımda ise uzun dönem eğilimlerinin üzerinde bir performans kaydedilmiştir. Böylece büyüme kompozisyonu daha dengeli bir yapıda ve fiyat istikrarını önceleyen politika çerçevesiyle uyumlu bir patikada seyretmiş, 2024 yılı genelinde yüzde 3,3 oranında gerçekleşmiştir.

Küresel ölçekte Kovid-19 salgınıyla başlayan, ardından jeopolitik gerilimler, enerji ve gıda krizleri ile tedarik zinciri sorunlarıyla derinleşen çok yönlü sınamalara rağmen, Türkiye ekonomisi istikrarlı büyümesini koruyarak, küresel ekonomide olumlu şekilde ayrılmıştır.

Dünya ekonomisi 2020-2024 döneminde birikimli olarak yüzde 15,1 oranında büyüme kaydederken Türkiye ekonomisi aynı dönemde birikimli olarak yüzde 30,3 oranında büyümüştür. Yıllık ortalama büyüme açısından bakıldığında ise küresel büyüme yüzde 2,9 oranında gerçekleşirken Türkiye'nin büyüme performansı yüzde 5,4 ile dünya

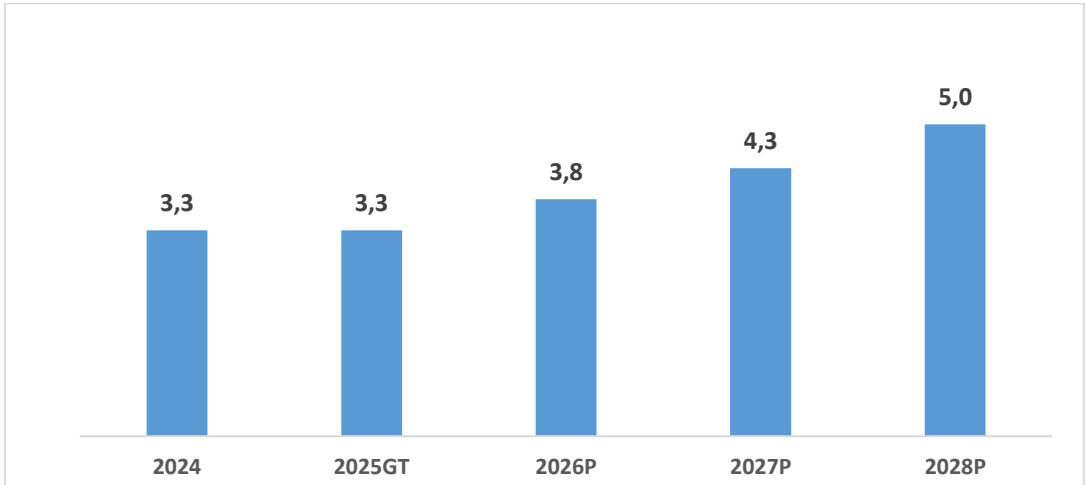

ortalamasını neredeyse ikiye katlayarak ülkemizin güçlü kalkınma kapasitesini ve sürdürülebilir büyüme vizyonunu açık bir biçimde ortaya koymuştur.

Türkiye, küresel rekabet gücünü artırma yönündeki kararlılığını sürdürmekte olup bunun somut bir göstergesi olarak milli gelirimiz artmaya devam etmektedir. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılı itibarıyla ilk defa 1 trilyon dolar eşiğini aşan ekonomik büyüklüğümüz, 2024 yılı itibarıyla 1,3 trilyon doların üzerine çıkmıştır.

Güncel tahminlere göre, 2025 yılında Türkiye ekonomisinin dünya ekonomileri sıralamasında geçen seneye göre bir basamak yükselerek 16'ncı büyük ekonomi olması beklenmektedir. Satın Alma Gücü Paritesi cinsinden GSYH büyüklüğüne göre ise ülkemizin dünyanın en büyük 11'inci, Avrupa'nın en büyük 4'üncü ekonomisi konumunda yer alması öngörülmektedir.

Grafik 3: Türkiye Ekonomisi Büyüme Oranları (2024-2028)

*GT: Gerçekleşme Tahmini; P= OVP (2026-2028) Hedefi

Küresel ölçekte enflasyonla mücadelede uygulanan sıkı politikaların dış talebi zayıflatan etkisi, 2025'te artan belirsizliklerle birlikte sürmüştür. Bu konjonktürde, 2025'in ilk yarısında Türkiye ekonomisinde dezenflasyon süreciyle uyumlu ve dengeli bir görünümle büyüme yüzde 3,6 oranında gerçekleşmiştir.

Büyümenin bileşenlerine bakıldığında, 2025 yılının Ocak-Haziran döneminde sanayi sektörü bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla ivme kazanarak yüzde 2,1 artışla büyümeye pozitif katkı sunarken hizmetler sektörü, yüzde 4,3 oranında yıllık artışla büyümenin ana sürükleyicisi olmaya devam etmiştir. Öte yandan, inşaat yatırımlarının öncülüğünde toplam sabit sermaye yatırımları aynı dönemde yüzde 5,3 artarak büyüme dinamiklerini desteklemiştir.

Yılın ikinci yarısında, dezenflasyon sürecinde uygulanan sıkı politika duruşunun devamıyla iç talebin kontrollü biçimde ılımlı seyretmesi, hizmetlerdeki artış hızının bir miktar sınırlanması ve sanayi faaliyetlerinde görece bir ivmelenme yaşanması beklenmektedir. Tarım sektörünün büyümeye katkısının yıl içinde yaşanan zirai don ve kuraklık gibi zorlu iklim koşullarının etkisiyle sınırlı kalması beklenmektedir. Bu görünüm doğrultusunda, 2025 yıl genelinde büyümenin OVP ile uyumlu, dengeli bir kompozisyonla yüzde 3,3 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Böylelikle ülkemizin kesintisiz büyüme süreci 16'ncı yılına taşınmış olacaktır. 2026 yılında ise küresel belirsizliklere rağmen, ekonomide güçlü politika eşgüdümüyle sağlanan öngörülebilirlik ve enflasyonda kalıcı düşüşle birlikte, yatırım ve verimlilik artışlarının desteklenmesi, üretim ve talep yönüyle dengeli görünümün korunarak yüzde 3,8 oranında büyüme kaydedilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye ekonomisinde son dönemde gözlenen büyüme performansı, kişi başına düşen milli gelire de yansımıştır. 2024 yılı itibarıyla 15 bin 325 dolar olarak gerçekleşen kişi

başına düşen milli gelirin, 2025 yılında 17 bin 748 dolara, 2026 yılında ise 18 bin 621 dolar seviyesine çıkması beklenmektedir. Orta Vadeli Program dönemi sonunda ise 21 bin dolara yaklaşması hedeflenmektedir. Bu hesaplamalarda geçici koruma altındaki Suriyeli nüfusun da dikkate alındığını belirtmek isterim.

Böylelikle, 2025 yılını tamamlarken Türkiye Yüzyılı'na yaraşır şekilde üç tarihî eşiği aynı anda aşmayı öngörüyoruz; milli gelirimiz ilk kez 1,5 trilyon doların üzerine çıkarken kişi başına gelirin ilk defa 17 bin dolar eşiğini aşması ve ülkemizin, tarihinde ilk kez, yüksek gelirli ülkeler grubuna girmesi beklenmektedir¹.

Türkiye ekonomisinde kaydedilen büyüme performansı, gelişmiş ülkelere yakınsama sürecini de hızlandırmaktadır. Kişi başına milli gelirin AB ülkeleri ortalamasına yakınsama oranı, 2002 yılında yüzde 38,3 iken 2024 yılında bu oran yüzde 70 olarak gerçekleşmiş olup 2025 ve 2026 yıllarında sırasıyla yüzde 71,8 ve yüzde 73'e ulaşması beklenmektedir.

Büyümenin niteliğinin, verimlilik temelli bir yapıya evrilmesi temel hedeflerimizdendir. Bu çerçevede, 2025 yılı verileri, verimlilik artışının önemli ölçüde güçlendiğini göstermektedir. Özellikle işletmelerin üretim süreçlerindeki dönüşümlerinin katkısıyla üretkenlik göstergelerinde artış gözlenmektedir. 2025 yılının ilk yarısı itibarıyla toplam faktör verimliliğindeki artış, ekonomik büyümeye önemli oranda destekte bulunmuştur. Bu dönemde gerçekleşen yüzde 3,6 oranındaki büyümenin yarısından fazlası toplam faktör verimliliği artışından kaynaklanmıştır.

¹ Gelir grubu sınıflandırmasında Dünya Bankası tarafından Atlas Yöntemi kullanılarak yapılan hesaplamalar esas alınmaktadır.

2025 yılı geneline ilişkin üretim faktörlerinin büyümeye katkısı incelendiğinde ise, yüzde 3,3 oranındaki büyümeye, toplam faktör verimliliğinin 2 puanlık güçlü bir katkı vereceği tahmin edilmektedir. Son dönemde gözlenen makine-teçhizat yatırımlarındaki toparlanma, sabit sermaye yatırımlarını canlandırmış olup bu eğilimin yılın geri kalanında da devam ederek verimlilik artışlarına katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu görünüm, Türkiye ekonomisinde sürdürülebilir büyüme dinamiklerinin güçlendiğine ve üretim kapasitesinin daha yüksek katma değer oluşturma yönünde geliştiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte kısa vadede geçici faktörler toplam faktör verimliliğindeki değişimi etkileyebilmektedir. Esas hedefimiz, uzun vadede sürdürülebilir büyüme ve rekabet gücünün göstergesi olarak, toplam faktör verimliliğinin sürekli ve kalıcı olarak artış göstermesidir. Bu çerçevede, teknoloji ve yenilikçilik odaklı üretim yapısının güçlendirilmesi, beşeri sermayenin niteliğinin yükseltilmesi ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, öncelikli reform alanlarımız olarak öne çıkmaktadır.

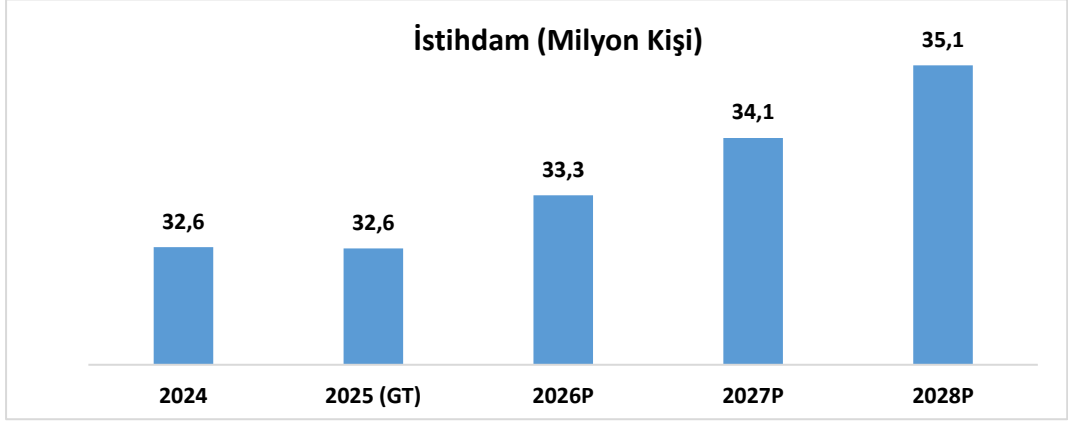
Sayın Başkan,

Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,

İşgücü piyasalarının görünümüne bakıldığında, 2024 yılında istihdamımız yıllık 988 bin kişi artarken istihdam oranı 1,2 puan yükselmiştir. Bu dönemde tüm sektörlerde istihdam artışı yaşanmıştır. 2025 yılının ilk yarısında istihdam görece yatay seyrederken, Temmuz ve Ağustos aylarında ılımlı bir ivme kaydetmiştir. İşsizlik oranı, son 28 aydır tek haneli seviyelerinde seyretmektedir.

Grafik 4: İstihdam Edilen Kişi Sayısı (2024-2028)

*GT: Gerçekleşme Tahmini; P= OVP (2026-2028) Hedefi

2025 yılında Orta Vadeli Program'da öngörüldüğü üzere, işsizlik oranının 2024 yılına kıyasla 0,2 puan azalarak yüzde 8,5 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Program döneminde uygulanacak politikalar ve öngörülen büyüme performansı doğrultusunda, işgücü piyasasına daha fazla bireyin katılımını sağlamayı ve toplumsal refahı artırmayı hedefliyoruz. Bu çerçevede, 2026 yılında işsizlik oranının yüzde 8,4'e gerilmesi ve önümüzdeki üç yılda toplam 2,5 milyon ilave istihdamla işsizlik oranının 2028 yılına kadar kademeli olarak yüzde 7,8'e düşerek ilk kez yüzde 8'in altına inmesi öngörülmektedir.

Sayın Başkan,

Değerli Komisyon Üyeleri,

Küresel ölçekte enflasyon görünümü, son dönemde yaşanan çoklu şokların etkisiyle dalgalı bir seyir izlemiştir. İşgücü piyasalarındaki sıkılık, hizmet fiyatlarındaki katılık ve

devam eden ücret artışları, çekirdek enflasyonun birçok ülkede yüksek seviyelerde kalmasına yol açmaktadır.

Ticaret politikalarındaki korumacı adımlar ve artan tarifeler, özellikle gelişmiş ekonomilerde fiyatlar üzerinde yukarı yönlü baskı oluştururken tedarik zincirlerinde yaşanabilecek aksaklıklar ve kur oynaklıkları belirsizlikleri derinleştirmektedir. Bu tablo, küresel enflasyon görünümünü daha karmaşık ve kırılgan bir yapıya dönüştürmekte ve para politikalarındaki gevşeme adımlarının birçok ülkede ertelenmesine neden olmaktadır.

Belirsizliklerin arttığı bu dönemde, küresel enflasyon görünümünde dalgalı bir seyir hâkim olurken ülkemiz, 2024 yılı Haziran ayından itibaren başlattığı dezenflasyon sürecini kararlı bir şekilde sürdürmektedir. Bu doğrultuda, 2025 yılında Türk lirasında gözlenen görece istikrarlı seyir, özellikle temel mal fiyatlarındaki gelişmeler aracılığıyla enflasyon görünümünü olumlu yönde etkilemiştir. Bununla birlikte başta kira kalemi olmak üzere hizmet enflasyonunda süregelen atalet, manşet enflasyon üzerindeki baskıların devam etmesine yol açmıştır. Gıda fiyatlarında olumsuz iklim koşullarına bağlı arz yönlü gelişmeler bu iyileşmeyi kısmen sınırlamıştır.

Uygulanan sıkı para politikası ve parasal aktarım mekanizmasını güçlendirmeye yönelik alınan makroihtiyati tedbirler, Türk lirasında istikrarlı bir seyir sağlanmasına ve kur geçişkenliğinin enflasyon üzerindeki etkisinin önemli ölçüde sınırlandırılmasına katkı sunmuştur. Para, maliye ve gelirler politikaları arasındaki güçlü eşgüdüm toplam talep koşullarının dengelenmesini desteklemiş ve Türk lirasındaki reel değerlenme ile birlikte dezenflasyon sürecinin istikrarlı biçimde devam etmesini mümkün kılmıştır. Bu

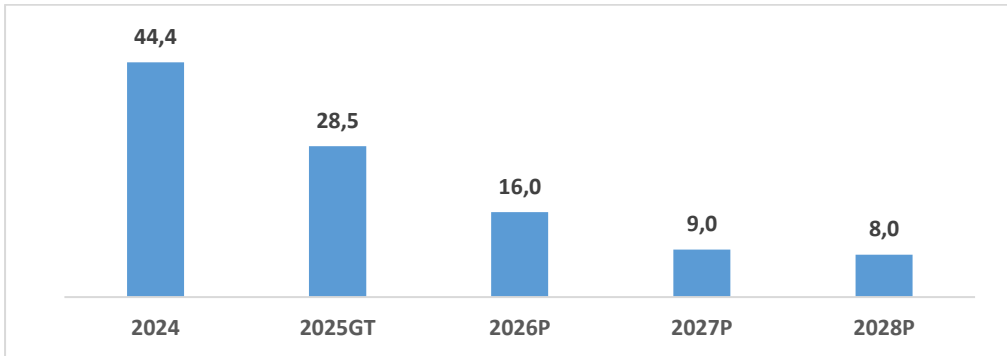

kapsamda Eylül 2025 itibarıyla yıllık tüketici enflasyonu, 2024 yıl sonuna kıyasla 11,1 puan azalarak yüzde 33,3 seviyesine gerilemiştir.

Dezenflasyon sürecinin kararlı biçimde sürdürülmesiyle enflasyondaki ataletin kalıcı olarak kırılması ve Orta Vadeli Program dönemi sonunda, enflasyon oranının tek haneli seviyelere indirilerek fiyat istikrarının tesis edilmesi, en önemli önceliğimiz olmaya devam edecektir. Bu çerçevede toplam talep koşullarının enflasyondaki düşüşe verdiği katkının sürdürülmesi sağlanacak ve bu süreç, sosyal konut başta olmak üzere konut arzı ile gıda arzının artırılması gibi arz yönlü politikalarla güçlendirilecektir.

Enflasyonla mücadelemiz, aynı zamanda kalıcı refahın artırılması ve gelir dağılımında adaletin güçlendirilmesi yönünde kararlı irademizin de ifadesidir. Bu süreçte hayat pahalılığının olumsuz etkilerini hafifletmeye yönelik sosyal politikalarımızı sürdürürken, üretim ve istihdam odaklı yapısal dönüşüm adımlarımıza hız vereceğiz. Türkiye ekonomisini daha dirençli, daha verimli ve daha kapsayıcı bir yapıya dönüştürme kararlılığımızı her koşulda sürdüreceğiz.

Grafik 5: Tüketici Enflasyonu (2024-2028)

*GT: Gerçekleşme Tahmini; P= OVP (2026-2028) Hedefi

Sayın Başkan,

Değerli Komisyon Üyeleri,

Salgın sonrası dönemde, küresel ticarete yaşanan dalgalanmaların ardından kısmi bir toparlanma eğilimi gözlenmiştir. Bu dönemde, başlıca pazarımız olan Avrupa ekonomilerindeki zayıf talep görünümüne rağmen ihracatımız, 2024 yılında ılımlı bir artışla yüzde 2,4 oranında yükselerek Orta Vadeli Program hedefimize yakın seviyede 261,8 milyar dolara ulaşmıştır. Böylece ülkemizin küresel mal ihracatındaki payı, yüzde 1,07 seviyesinde gerçekleşmiştir.

2025 yılında küresel ticarete artan korumacılık eğilimlerine ve zayıf dış talep koşullarına rağmen ihracatımızda yükseliş eğilimi sürmektedir. 2025 yılının Eylül ayı itibarıyla yıllıklandırılmış ihracatımız 269,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

İmalat sanayii ihracatımız Ocak-Ağustos döneminde yüzde 4,4 oranında artarken orta ve yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı bu dönemde yüzde 10,7 oranında artmıştır. Söz konusu dönemde sağlanan yüzde 4,4 oranındaki büyümenin neredeyse tamamı, orta ve yüksek teknoloji grubunda yer alan ürünlerin ihracatından kaynaklanmaktadır. Yüksek ve orta-yüksek teknoloji ürünlerin imalat sanayi ihracatı içindeki payı Eylül ayında yüzde 42,5'e yükselmiştir.

Sektör detayı açısından bakıldığında; makine-teçhizat, elektrik-elektronik cihazlar, otomotiv parçaları gibi katma değeri yüksek ve teknoloji yoğun imalat alt kalemlerinde ihracat artışı öne çıkmaktadır. Yüksek teknoloji üretimi Nisan-Haziran döneminde yıllık bazda yüzde 38,5 oranında artmıştı. Temmuz ayında yüksek teknoloji ihracatında yıllık

bazda yüzde 71,7 artış kaydedilmesi, kayda değer bir gelişme olup bu ürün gruplarının ihracattaki artan rolünü net biçimde göstermektedir.

İhracata dayalı büyüme ülkemiz için sadece bir strateji değil, uzun vadeli kalkınmanın vazgeçilmez bir unsurudur. Önümüzdeki dönemde, başta gelişmiş ülkelerde sürmesi beklenen faiz indirim döngüsü, küresel tedarik zincirlerinde çeşitlenme eğilimi ve enerji ile emtia fiyatlarındaki istikrarlı seyir, ihracat artışımızı destekleyecektir. Ayrıca, Ocak–Ağustos 2025 itibarıyla, ihracatımızdan yüzde 43,1 pay alan geleneksel pazarımız Avrupa Birliği’ndeki toparlanma ile; yüzde 21,5 pay alan Orta Doğu ve Kuzey Afrika pazarlarındaki nispeten güçlü görünümün de bu artışa katkı sunmasını bekliyoruz. 2026 yılında AB ülkelerinin yüzde 1,4; Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinin yüzde 3,7 büyümeleri öngörülmektedir.

Hedefimiz; 2025 yılı sonunda 273,8 milyar ABD dolarıyla bir önceki yılın üzerinde bir ihracat performansına ulaşmaktır. 2026 yılında ise, küresel ticaretteki fırsatlardan azami ölçüde yararlanarak ihracatımızı 282 milyar ABD dolarının üzerine çıkarıp, dünya mal ihracatındaki payımızı daha yüksek bir seviyeye taşımayı amaçlıyoruz.

Bu doğrultuda tüm imkân ve gayretimizle ihracatçılarımıza destek vermeyi sürdürüyor, ihracatta ticaret diplomasisi girişimlerimizin yanı sıra, ürün ve pazar çeşitliliğinin artırılması, markalaşma, yeşil ve dijital dönüşüm ile finansman desteklerini önceliklendiriyoruz.

Küresel düzeyde tarife artışlarının tetiklediği, öne çekilen talebe ve altın fiyatlarındaki artışa rağmen, ülkemizde dezenflasyon süreci kapsamında uygulanan politikaların

katkısıyla ithalatta artış eğilimi, sınırlı şekilde devam etmektedir. Enerji fiyatlarındaki yatay seyir de bu görünüme katkı sunmaktadır. Bu çerçevede 2024 yılında 344 milyar dolar olarak gerçekleşen ithalatın 2025 yılında Orta Vadeli Program tahminlerine göre 367 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. 2026 yılında büyüme görünümüyle uyumlu olarak ithalatın 378 milyar dolar düzeyinde olması öngörülmektedir.

Cari işlemler dengesindeki iyileşmeyi kalıcı hale getirmek için, yalnızca dış ticaret dengesindeki gelişmeler değil, aynı zamanda hizmet ticaretinden elde edilecek gelirlerin artırılmasına yönelik politikaları da sürdürmeyi planlıyoruz. Hizmet ihracatı, döviz kazandıran bir araç olmanın yanı sıra Türkiye ekonomisinin küresel rekabet gücünü şekillendiren temel unsurlardan biri haline gelmiştir. Dünyada ticaretin yönü hızla değişirken, hizmet ticaretinin ağırlığı artmaktadır. Önümüzdeki dönemde hizmet gelirlerini daha da artırarak, son beş yılda ortalama yıllık yüzde 10'un üzerinde artış gösteren hizmet ihracatında Türkiye'yi bölgesel bir merkez konumuna taşımak için kararlılıkla çalışmaktayız.

2025 yılı Ocak-Ağustos döneminde hizmet ihracatımız geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 3,6 artarak 78,8 milyar dolara, seyahat gelirlerimiz ise yüzde 4,9 artışla 38,9 milyar dolara ulaşmıştır. Bu sonuçlar, küresel ekonomideki zorluklara rağmen Türkiye'nin hizmet ihracatında sergilediği dayanıklılığı ve potansiyeli açıkça göstermektedir. Yılsonu için belirlediğimiz 121 milyar dolarlık hizmet ihracatı hedefimize, emin adımlarla ilerliyoruz. 2028 yılına kadar ulaşmayı planladığımız 150 milyar dolarlık hizmet ihracatı hedefimizi, turizmden taşımacılığa, bilişimden sağlığa, eğitimden finansal hizmetlere kadar geniş bir alanda markalaşma ve kalite odaklı bir yaklaşımla destekleyeceğiz.

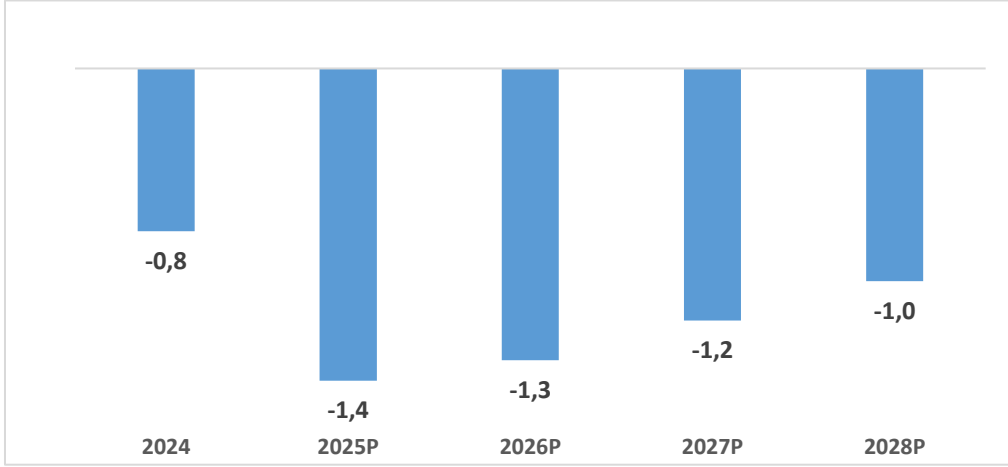
Türkiye, önümüzdeki dönemde sadece mal değil; bilgi, teknoloji ve hizmet ihraç eden bir ülke olarak dünya hizmet ticaretinde hak ettiği yeri alacaktır.

Özellikle turizm gelirlerindeki artış, cari işlemler açığının azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. 2025 yılı için turizm gelirlerinin 64 milyar dolar civarında gerçekleşmesi beklenmektedir. Bunun yanında diğer hizmet kalemlerinden elde edilecek gelirlerin artırılması, cari işlemler açığının sürdürülebilir seviyelerde kalmasına güçlü bir katkı sağlayacaktır.

Bu çerçevede, dış denge görünümü bakımından, cari işlemler dengesindeki iyileşme, ekonomimizin dış finansman ihtiyacının belirgin ölçüde azaldığını ortaya koymaktadır. 2024 yılında milli gelire oranla yüzde 0,8 ile hem tarihsel ortalamaların hem de geçmiş yıl seviyelerinin oldukça altına inen cari işlemler açığı, 2025 yılı Ağustos ayında yıllıklandırılmış olarak 18,3 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda, 2025 yılı sonunda cari işlemler açığının, Orta Vadeli Program tahminlerimize göre 22,6 milyar dolarla milli gelire oranının yüzde 1,4 gibi sürdürülebilir düşük seviyelerde gerçekleşmesini beklemekteyiz. 2026 yılında ise bu oranın yüzde 1,3'e gerilemesini öngörüyoruz.

Grafik 6: Cari İşlemler Dengesi/GSYH (2024-2028)

*GT: Gerçekleşme Tahmini; P= OVP (2026-2028) Hedefi

Sayın Başkan,

Değerli Komisyon Üyeleri,

Uyguladığımız ekonomi programı kapsamında; fiyat istikrarına yönelik kararlı para politikası, politika faizini destekleyen makroihtiyati tedbirler ve rezervlerimizdeki tarihi artış, Türkiye ekonomisinin küresel belirsizliklerle yavaşlayan dış talebe ve dalgalı risk iştahına karşı, dayanıklı bir görünüm sergilemesini sağlamıştır.

Bankacılık sektörü göstergelerinden Takibe Dönüşüm Oranı, 17 Ekim 2025 itibarıyla ekimiktisadi faaliyetteki dengelenmeye de bağlı olarak yüzde 2,4 olurken tarihi ortalamalar göz önünde bulundurulduğunda halen düşük seviyelerde seyretmektedir. Bankaların güçlü sermaye yapısı, finansal piyasalar açısından riskleri sınırlandırmaktadır. Bankaların maruz kaldıkları riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli özkaynak

bulundurmalarına dair temel gösterge olan Sermaye Yeterlilik Rasyosu, Ağustos 2025 itibarıyla yüzde 18,3 ile yasal koşulların oldukça üzerinde seyretmektedir.

Türkiye’de hem hanehalkı hem de finansal kesim dışındaki firmaların borçluluk oranları, diğer ülke ortalamalarına kıyasla pozitif ayrıışan bir seyir izlemeye devam etmektedir. Uluslararası Ödemeler Bankası verilerine göre, Türkiye’de hanehalkı borçluluğunun GSYH’ya oranı 2025 yılının ilk çeyreğinde yüzde 9,7 olmuştur. Aynı dönemde ilgili oranın gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ortalamaları sırasıyla yüzde 67,8 ve yüzde 47,2 seviyesindedir.

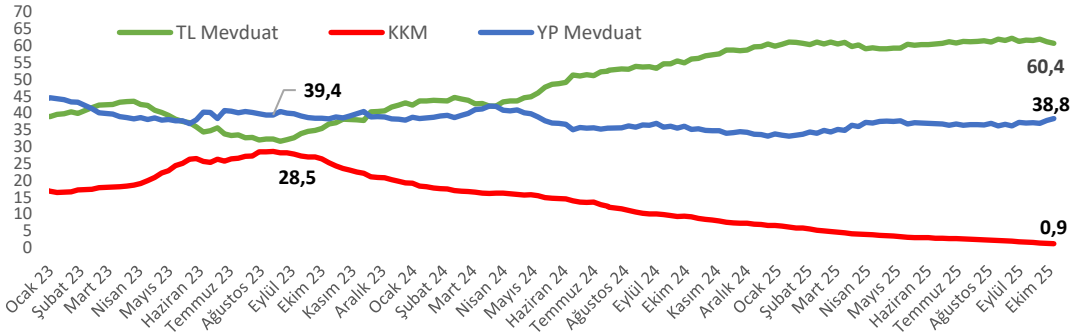
Finansal kesim dışındaki firmaların GSYH’ya oranla borçluluk düzeyi yüzde 39,9 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu gösterge hem gelişmekte olan ülkeler ortalaması olan yüzde 97,3’ün hem de gelişmiş ülkeler ortalaması olan yüzde 88,7’nin oldukça altındadır.

Sıkı para politikasındaki kararlı duruş ve destekleyici makroihtiyati politikalar çerçevesinde kredi artış oranları, dezenflasyon politikasıyla uyumlu seyretmektedir. Kredilere uygulanan büyüme sınırları çerçevesinde ticari krediler durağan seyrederken tüketici kredi değişimi son dönemde bir miktar yükseliş göstermiştir. Bu kapsamda 17 Ekim itibarıyla yıllık tüketici kredi artışı, yüzde 42; kur etkisinden arındırılmış yıllık ticari kredi artışı ise yüzde 25,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Ticari kredi büyümesi yatay seyrederken kompozisyonunun TL lehine gelişmesi olumlu bir görünüme işaret etmektedir.

23 Ağustos 2025 itibarıyla Kur Korumalı Mevduat (KKM) hesaplarının hesap açma ve yenileme işlemleri sona erdirilmiştir. KKM uygulamasından çıkış stratejisi kapsamında,

daha önce sağlanan desteklerin tedricen azaltılmasıyla birlikte KKM bakiyesi, hızla düşüş eğilimine girmiştir. Geçtiğimiz yıl Eylül ayında 1,5 trilyon TL seviyesinde bulunan KKM hesapları, 17 Ekim itibarıyla 205 milyar TL seviyesine gerilemiştir. Böylece yerleşiklerin mevduatları içindeki KKM hesaplarının payı yüzde 0,9 seviyesine gerilemiştir. Bu süreçte, TL mevduat tercihlerindeki artışla birlikte KKM'den yabancı para mevduata geçişler sınırlı kalmış, TL cinsi mevduatın payı yüzde 60,4'a yükselerek dolarizasyon eğilimi azalış göstermiş ve dolarizasyon oranı yüzde 38,8 seviyesinde seyretmiştir.

Grafik 7: Mevduat Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB, BDDK ve SBB Hesaplamaları

Son Veri: 17 Ekim

17 Ekim 2025 itibarıyla uluslararası brüt rezervlerimiz, geçen yılın aynı dönemine göre 39,1 milyar dolarlık artışla 198,4 milyar dolar seviyesine çıkarak tarihinin en yüksek düzeyine ulaşmıştır. Aynı dönemde net uluslararası rezervler de 19,1 milyar dolarlık yükselişle 79,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Böylece rezerv pozisyonundaki güçlenme eğilimi kararlılıkla devam etmiştir.

Bu çerçevede, yurt içi finansal piyasalar güçlü ve dengeli görünümünü korumaktadır. Küresel belirsizlikler yüksek seyrini sürdürürken, dezenflasyon politikalarının finansal

istikrara katkısıyla, Türkiye'nin 5 yıllık CDS primi, yıl içerisinde sınırlı dalgalanmalar göstermekle birlikte Eylül ayında 239 baz puan seviyesine kadar inmiş ve Şubat 2020'den bu yana en düşük seviyesini kaydetmiştir. Söz konusu gerilemede, dezenflasyon sürecine ilişkin politika uygulamalarının devam etmesi ve güçlü rezerv birikimi önemli düzeyde etkili olmuştur. Bu dönemde yükselen ülke kredi notu, bu olumlu görünümü desteklemiştir.

Sayın Başkan,

Değerli Komisyon Üyeleri,

Bilindiği üzere, Hazine Destekli Kredi Garanti Sistemi, KOBİ'lerimizin ve ihracatçılarımızın finansmana erişimini kolaylaştırmaya devam etmekte olup hâlihazırda on beş kredi destek paketi üzerinden işletilmektedir. Öncelikli sektörleri gözeten, yatırım ve ihracat odaklı paketler aracılığıyla bugüne kadar kullanılan krediler kapsamında kefalet büyüklüğü, 2025 itibarıyla 815,6 milyar TL'ye; kredi büyüklüğü ise 969,7 milyar TL'ye ulaşmıştır. Ticari kredi kefaletleri içerisinde yüzde 44,6'lık pay ile imalat sanayii ilk sırada yer almakta, bu da seçici kredi politikasının sonuçlarını ortaya koymaktadır.

Öte yandan bu kapsamda kullanılan ihracat kredi tutarı, 10 Ekim itibarıyla 178 milyar TL seviyesine ulaşmış ve kefalet desteğiyle kullanılan toplam ticari kredi hacminin yüzde 19,2'sini oluşturmuştur. Bununla birlikte 3 Ekim itibarıyla kefalet risk bakiyesi 151,4 milyar TL seviyesinde gerçekleşirken, bankaların ticari kredilerinin 173,7 milyar TL'si, kredi garanti sistemi kapsamında kullanılmıştır.

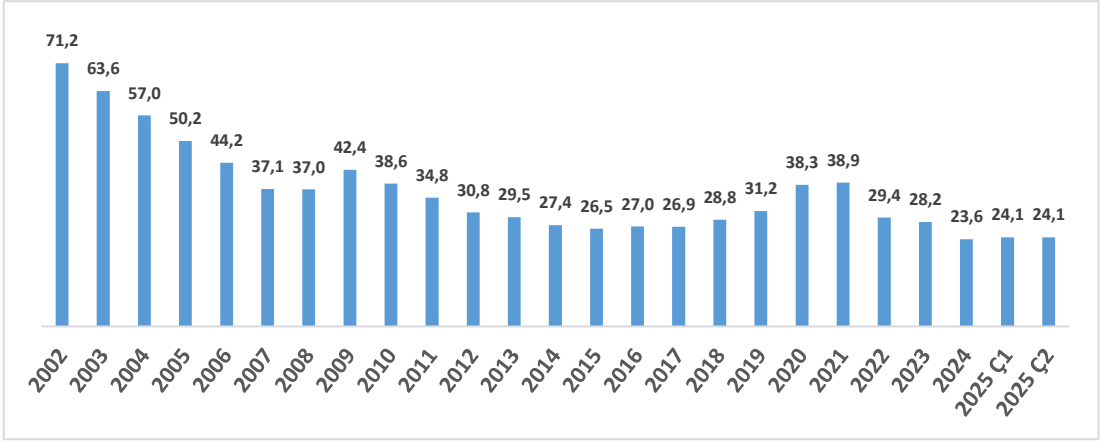
Borçlanmanın yapısına bakıldığında, iyileşmenin sürdüğü gözlenmektedir. 2023 yılında yüzde 35,8, 2024 yılında yüzde 43,9 olarak gerçekleşen TL cinsi borcun toplam borç içindeki payı, Eylül 2025 itibarıyla yüzde 46,9 seviyesine yükselmiştir.

2025 yılında 11 milyar dolar olarak öngörülen dış borçlanma tutarı, eylül sonu itibarıyla 10,75 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Küresel belirsizliklerin arttığı bu dönemde uluslararası sermaye piyasalarına erişimimiz güçlenerek devam etmiştir.

AB tanımlı genel yönetim borç stokunun milli gelire oranındaki düşüş eğilimi, devam etmektedir. Küresel salgın öncesi seviyelerin de altına inen bu oran, son dönemdeki istikrarlı gerileme eğilimini sürdürmüştür. 2022 yılı sonunda yüzde 29,4, 2023 yılı sonunda ise yüzde 28,2 olarak gerçekleşen borç stokunun GSYH'ya oranı, 2024 yılı ikinci çeyreğinde yüzde 25,1'e ve 2025 yılı ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 24,1'e kadar gerileyerek tarihsel olarak en düşük seviyelerinden birine ulaşmıştır. Aynı dönemde Avrupa Birliği ülkelerinde bu oran 2025 yılı ikinci çeyreği itibarıyla yaklaşık yüzde 81,9 düzeyinde seyretmiştir.

Grafik 8: AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku/GSYH (2002-2025)

Türkiye ekonomisinin hedeflenen güçlü ve istikrarlı büyümeyi sağlaması için yurt içi tasarruflarımızın artırılması önem arz etmektedir. 2003 yılında faaliyete başlayan Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) ve 2017 yılında yürürlüğe giren Otomatik Katılım Sistemi (OKS), tasarrufların artırılmasında önemli rol oynamaktadır. 10 Ekim 2025 itibarıyla BES katılımcı sayısı yaklaşık 10 milyon kişiye, fon büyüklüğü 1 trilyon 775 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aynı tarih itibarıyla OKS kapsamındaki çalışan sayısı yaklaşık 7,8 milyon kişiye, fon büyüklüğü ise 117,8 milyar TL'ye ulaşmıştır.

III. BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ VE 2026 YILI BÜTÇE ÖNGÖRÜLERİ

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Konuşmamın bu kısmında öncelikle 2024 yılı Kesin Hesap Kanun Teklifine, sonrasında da 2025 yılı beklentilerine ilişkin temel büyüklüklere değinerek devam etmek istiyorum.

2024 yılında;

- Bütçe giderleri 10 trilyon 781 milyar lira,
- Bütçe gelirleri 8 trilyon 673 milyar lira,
- Bütçe açığı 2 trilyon 108 milyar lira,
- Faiz dışı açık 837 milyar lira,

olarak gerçekleşmiştir.

2024 yılında bütçe açığının GSYH'ya oranı yüzde 4,7 olmuştur. Deprem harcamaları hariç tutulduğunda bütçe açığının GSYH'ya oranı yüzde 3 olarak gerçekleşmiştir.

Bütçe giderlerinin detaylarına bakıldığında, 2024 yılında;

- Personel giderleri 2 trilyon 666 milyar lira,
- Sosyal Güvenlik Kurumlarına devlet primi giderleri 332 milyar lira,
- Mal ve hizmet alım giderleri 747 milyar lira,
- Cari transferler 3 trilyon 864 milyar lira,
- Sermaye giderleri 944 milyar lira,
- Sermaye transferleri 640 milyar lira,

- Borç verme giderleri 317 milyar lira,
 - Faiz giderleri 1 trilyon 270 milyar lira
- olarak gerçekleşmiştir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

İçinde bulunduğumuz 2025 yılında;

- Merkezi yönetim bütçe giderlerinin 14 trilyon 674 milyar lira,
- Merkezi yönetim bütçe gelirlerinin 12 trilyon 466 milyar lira,
- Bütçe açığının 2 trilyon 208 milyar lira,
- Faiz dışı açığın 156 milyar lira

olarak gerçekleşeceğini tahmin etmekteyiz.

2025 yıl sonu bütçe açığının milli gelire oranını, yüzde 3,6 olarak öngörüyoruz.

Bütçe giderlerinin detaylarına bakıldığında, 2025 yılında;

- Personel giderlerinin 3 trilyon 672 milyar lira,
- Sosyal Güvenlik Kurumlarına devlet primi giderlerinin 449 milyar lira,
- Mal ve hizmet alım giderlerinin 1 trilyon 5 milyar lira,
- Cari transferlerin 5 trilyon 525 milyar lira,
- Sermaye giderlerinin 1 trilyon 317 milyar lira,
- Sermaye transferlerinin 334 milyar lira,
- Borç verme giderlerinin 319 milyar lira,
- Faiz giderlerinin 2 trilyon 53 milyar lira

olmak üzere bütçe giderlerinin başlangıç ödeneğine göre 57 milyar lira azalışla toplam 14 trilyon 674 milyar lira olarak gerçekleşmesini bekliyoruz.

2025 yılında vergi gelirlerinin 10 trilyon 734 milyar lira, vergi dışı gelirlerin ise 1 trilyon 732 milyar lira olacağını öngörüyoruz.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

2026 Yılı Merkezi yönetim bütçesi kapsamında, 228 kamu idaresinin bütçesi bulunmaktadır. Konuşmamın bu kısmında, 2026 yılı Bütçe Teklifimize ilişkin temel rakamları vermek istiyorum.

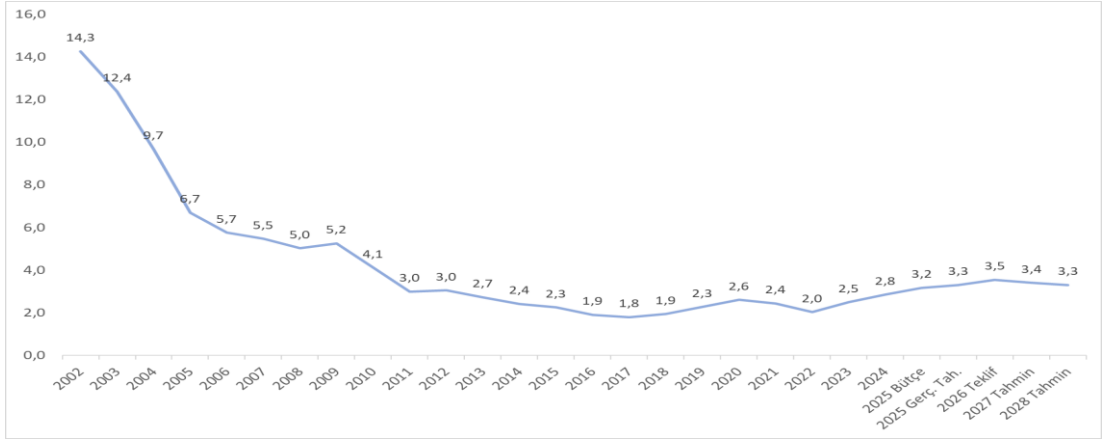
2026 yılı Merkezi Yönetim Bütçesinde bütçe giderlerinin 18 trilyon 929 milyar lira, bütçe gelirlerinin ise 16 trilyon 216 milyar lira olacağını öngörmekteyiz.

Bütçe açığının gayri safi yurtiçi hasılaya oranının ise yüzde 3,5 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Deprem nedeniyle bütçe açıklarında yaşanan arızı artış sonrasında, bütçe açığını yeniden Hükümetlerimiz dönemindeki ortalama seviyeye yaklaştırıyoruz.

Hükümetlerimiz döneminde mali disiplin her zaman temel önceliğimiz oldu. Bütçeyi faiz bütçesi olmaktan çıkararak hizmet bütçesi haline getirdik. 2002 yılında milli gelire oranla yüzde 14,3 olan faiz giderlerini oldukça düşük seviyelere indirdik. Nitekim, 2026 yılı bütçesinde, faiz giderlerinin yüzde 3,5 seviyesinde olmasını öngörmekteyiz. Bununla birlikte 2026 yılı bütçemizin 29 milyar lira faiz dışı fazla vermesini öngörüyoruz.

Grafik 9: Faiz Giderleri/GSYH (Yüzde)

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

2023 yılında yaşadığımız tarihimizin en büyük depremi sonrasında bölgenin yeniden imarı ve depremin etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik harcamalar nedeniyle bütçe açığının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 5,1 olarak gerçekleşmiş, deprem harcamaları hariç tutulduğunda ise bu oran yüzde 1,6 seviyesinde olmuştur.

2024 yılında yüzde 4,7 olarak gerçekleşen bütçe açığının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı, deprem harcamaları hariç tutulduğunda yüzde 3 seviyesindedir.²

2025 yılı sonunda bütçe açığının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranının yüzde 3,6 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.³ Deprem harcamaları hariç olarak bu oranın ise

² 2024 yılı GSYH tutarı 44 trilyon 587,2 milyar liradır.

³ 2025 yılı GSYH tutarı 62 trilyon 179,1 milyar lira olarak öngörülmektedir.

yüzde 2,8 seviyesinde kalmasını hedefliyoruz.

2026 yılı bütçemizde afet risklerinin azaltılması, depremlerin yol açtığı hasarların süratle giderilmesi ve deprem bölgesinde yaşayan vatandaşlarımızın ihtiyaçları ve depreme dayanıklı şehirlerin inşası için toplam 653 milyar lira kaynak ayırıyoruz. Deprem hariç bütçe açığının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranının yüzde 2,7 seviyesinde gerçekleşeceğini öngörmekteyiz.⁴

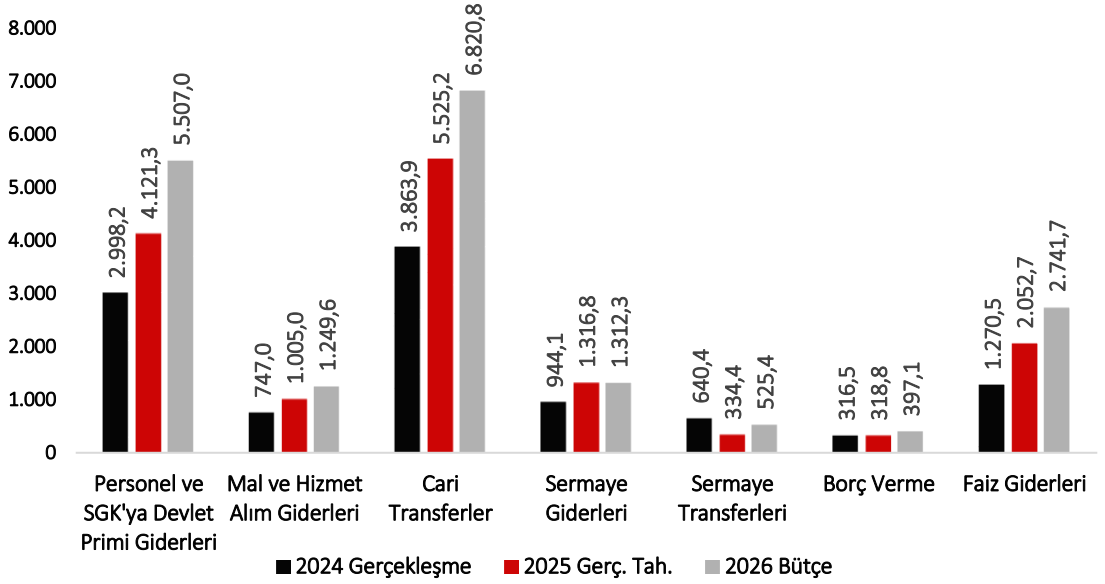
2026 yılı bütçe ödeneklerinin ekonomik sınıflandırmaya göre dağılımı şu şekildedir:

- Personel giderleri 4 trilyon 907 milyar lira,
- Sosyal Güvenlik Kurumlarına devlet primi giderleri 600 milyar lira,
- Mal ve hizmet alım giderleri 1 trilyon 250 milyar lira,
- Cari transferler 6 trilyon 821 milyar lira,
- Sermaye giderleri 1 trilyon 312 milyar lira,
- Sermaye transferleri 525 milyar lira,
- Borç verme giderleri 397 milyar lira,
- Yedek ödenekler 375 milyar lira,
- Faiz giderleri 2 trilyon 742 milyar lira.

⁴ 2026 yılı GSYH tutarı 77 trilyon 257,4 milyar lira olarak tahmin edilmektedir.

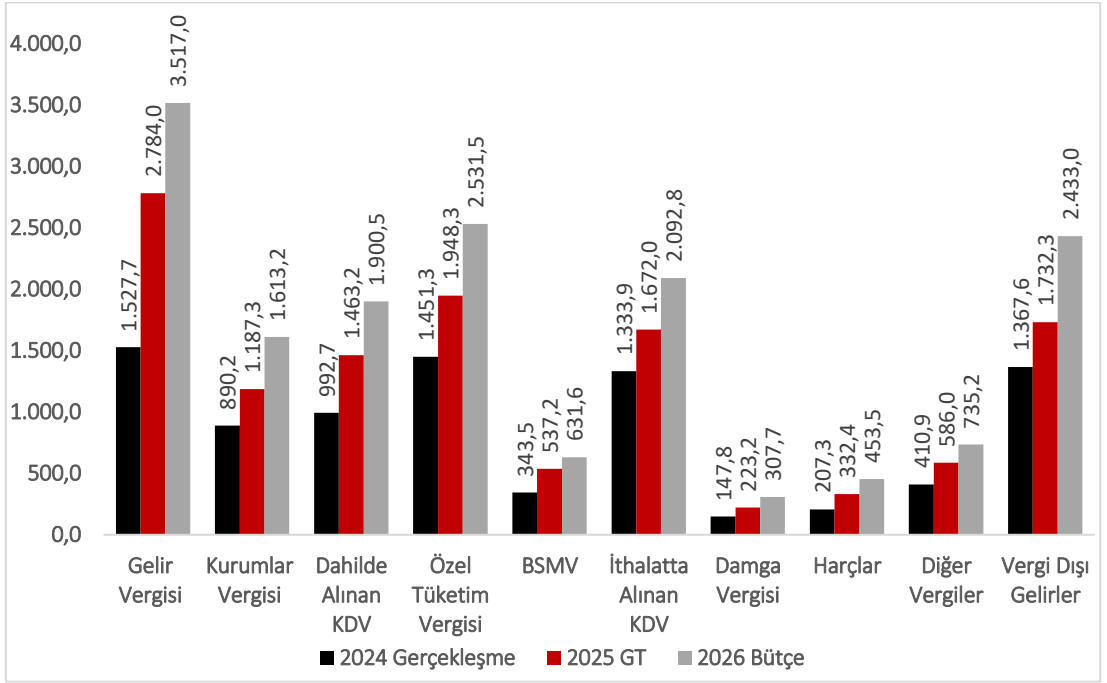
Grafik 10: Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

2026 yılında merkezi yönetim bütçe gelirlerinin 2025 yılı gerçekleşme tahminlerine göre yüzde 30,1 artışla 16 trilyon 216 milyar liraya, vergi gelirlerinin ise yüzde 28,4 oranında artarak 13 trilyon 783 milyar liraya ulaşacağını tahmin ediyoruz.

Bütçe gelirlerinin alt kalemleri şöyledir:

- Gelir Vergisi 3 trilyon 517 milyar lira,
- Kurumlar Vergisi 1 trilyon 613 milyar lira,
- Katma Değer Vergisi 3 trilyon 993 milyar lira,
- Özel Tüketim Vergisi 2 trilyon 532 milyar lira,
- Diğer Vergi Gelirleri 2 trilyon 128 milyar lira,
- Vergi Dışı Gelirler 2 trilyon 433 milyar liradır.

Grafik 11: Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Orta Vadeli Programda öngördüğümüz makro büyüklükler çerçevesinde hazırladığımız 2026 yılı bütçesinin temel özellikleri hakkında bilgi vermek istiyorum.

Bildiğiniz üzere, 2021 yılında uygulamaya başladığımız Performans esaslı program bütçe sistemi ile kamu harcamalarında şeffaflığı ve hesap verebilirliği artırarak harcama önceliği geliştirmek suretiyle mali disiplini destekliyoruz. Bütçelerin uluslararası bütçeleme yaklaşımlarıyla uyumlu olarak hazırlanmasını ve uygulanmasını öngören program bütçenin, merkezi yönetim kapsamındaki uygulamasının genel

yönetim kapsamındaki diğer idarelere yaygınlaştırılmasına yönelik adımlar atıyoruz.

Bütçede yer verdiğimiz bazı programların 2026 yılı ödeneklerine bakacak olursak; “Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi” programına bir önceki yıla göre yüzde 30’un üzerinde, “Çocukların Korunması ve Gelişiminin Sağlanması” programına yüzde 34, “Kadının Güçlenmesi” programına yüzde 35 artışla kaynak ayırmayı öngörüyoruz. Hedeflerimiz çerçevesinde “Uzay ve Havacılık” programına ayırmayı öngördüğümüzü kaynağı bir önceki yıla göre yüzde 73 oranında artırıyoruz. Yine “Sanayinin Geliştirilmesi, Üretim ve Yatırımların Desteklenmesi” programına bir önceki yıla göre yüzde 37 artışla kaynak ayırmayı öngörüyoruz.

Her yıl olduğu gibi, 2026 yılı bütçesini de toplumun tüm kesimlerini gözetken ve koruyan bir yaklaşımla hazırladık.

2002 yılından beri eğitimi en öncelikli meselemiz olarak gördük ve eğitim bütçemizi 2026 yılında 2 trilyon 896 milyar liraya yükselttik. Böylece merkezi yönetim bütçesinden 2002’de yalnızca yüzde 9,4 seviyesinde pay alan eğitime 2026 yılında yüzde 15,3 oranı ile en büyük payı ayırdık.

Bu kapsamda, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesi için 2026 yılında 1 trilyon 944 milyar lira kaynak ayırdık.

2002-2003 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığında öğretmen sayısı 515 bin 253 iken 2024-2025 eğitim öğretim yılı itibarıyla öğretmen sayımızı 1 milyon 61 bin 510’a ulaştırdık.

Tüm çocuklarımızın kaliteli eğitime erişimini sağlamak için özellikle ilave ihtiyaçları bulunan bölgelerdeki okulların fiziki koşullarını iyileştirmeye öncelik veriyoruz. Bu kapsamda, yeni dersliklerin yapımı, okulların depreme karşı güçlendirilmesi, bilişim altyapılarının iyileştirilmesi ve internet erişiminin sağlanması gibi çalışmalar yürütülmektedir.

Örgün eğitimde 2002-2003 eğitim öğretim yılında resmî 343 bin 194, özel 23 bin 951 olmak üzere toplam 367 bin 145 derslik mevcut iken 2024-2025 eğitim öğretim yılında resmî 618 bin 860, özel 134 bin 711 olmak üzere toplam 753 bin 571 olmuştur. Yaygın eğitimde ise 2024-2025 eğitim öğretim yılında resmî 8 bin 942, özel 122 bin 792 olmak üzere toplam 131 bin 734'dür.

2003 yılından 2025 yılına kadar 60 bin 598 adedi hayırsever vatandaşlarımız tarafından olmak üzere 385 bin 375 yeni derslik eğitim ve öğretim hizmetine sunulmuştur.

Öğrencilerimizin mesleki becerilerini artırmak ve istihdam olanaklarını kolaylaştırmak amacıyla Bölge, İhtisas, Sektör İçi ve Sektöre Entegre Okullar gibi yeni okul modelleri hayata geçirilmiştir. Savunma sanayii için nitelikli iş gücü yetiştirmek amacıyla Millî Yetkinlik Hamlesi Projesi Mesleki ve Teknik Eğitim İş Birliği Protokolü imzalanmıştır. Bu Protokol kapsamında 13 okulda Program yürütülmektedir.

“Okul Dışı Öğrenme Ortamları Projesi” kapsamında, derslik dışında kullanılabilecek her türlü öğrenme ortamını harita tabanlı bir ara yüzle öğretmen ve öğrencilerimizin istifadesine sunulmuştur.

Yapılan atamalarla birlikte öğretmen başına düşen öğrenci sayılarında önemli

iyileşmeler sağlanmıştır. 2002-2003 eğitim öğretim yılında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 28, ortaöğretimde 18 iken 2024-2025 eğitim öğretim yılında ilkokulda 18, ortaokulda 13, ortaöğretimde ise 11 olmuştur. Eğitimin fiziki kapasitesinde sağlanan iyileşmeler sayesinde 2002-2003 eğitim öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 36, ortaöğretimde 30 iken 2024-2025 eğitim öğretim yılında ilköğretimde 23, ortaöğretimde 20'ye düşmüştür.

2023 yılı Aralık ayında yayımlanan PISA 2022 raporuna göre Türkiye, son 20 yılda matematik ve fen bilimleri alanlarında performansını istikrarlı bir şekilde artıran dört ülkeden biri olmuştur. Benzer şekilde ülkemiz 2024 yılında yayımlanan TIMSS 2023 sonuçlarına göre, kısa ve uzun vadede performansını istikrarlı şekilde artıran ülkeler arasındadır.

Yükseköğretim alanında başta yükseköğretime erişim olmak üzere birçok alanda önemli ilerlemeler kaydettik. 2002 yılında ülkemizde 76 üniversite mevcut iken bu sayıyı 208'e yükselttik. Devlet üniversitesi sayısını da bu dönemde 53'ten 129'a çıkardık.

Artan üniversite ve öğrenci sayısına bağlı olarak üniversitelerimize ayırdığımız kaynağı da sürekli artırıyoruz. Üniversite sayısının artırılmasıyla yükseköğretime erişebilirlik sorunu çözülmüş, yükseköğretimde fırsat eşitliği sağlanmıştır.

Ayrıca yükseköğrenim öğrencilerinin faydalandığı yurt yatak kapasitesi 2002 yılı sonunda 182 bin iken bu kapasiteyi 2025 yılında 1 milyon 5 bine ulaştırdık.

Üniversitelerimizin AR-GE ve yenilik kapasitelerini güçlendirerek ülkemizin performansını yükseltmek üzere araştırma altyapısı yatırımlarına hız kesmeden devam ediyor, Araştırma Üniversitelerini özel programlarla destekliyoruz.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Eğitimle birlikte Hükümetlerimiz döneminde en fazla önem verdiğimiz konuların başında sağlık gelmektedir.

Vatandaşlarımızın, sağlık hizmetlerinden en iyi şekilde yararlanmalarını sağlamak amacıyla merkezi yönetim bütçesinden sağlık hizmetleri için 2026 yılında 1 trilyon 594 milyar lira kaynak ayırıyoruz.

Sağlık Bakanlığı ve yükseköğretim kurumları ile Sosyal Güvenlik Kurumundan yapılacak sağlık harcamaları da dikkate alındığında, sağlık alanına kamu kaynaklarından ayrılan toplam tutar 3 trilyon 307 milyar liraya ulaşmaktadır.

2022 yılında başta hekimlerimiz olmak üzere tüm sağlık personelimizin sabit ek ödemeleri merkezi yönetim bütçesine alınmış ve taban ödeme adıyla ilave bir ödeme unsuru getirilmiştir. Aynı zamanda hekimlerimizin mali haklarının yanında, emekli aylıkları da önemli oranda artırılmıştır.

Sağlık Bakanlığı bünyesindeki personel sayımız, 2002 yılında 257 bin iken, bu sayıyı 2025 yılı Eylül ayı itibarıyla 877 bin kişiye yükselttik.

2002 yılında 91 bin 949 olan toplam hekim sayımız, 2025 yılı Eylül ayında 230 bin 353'e,

16 bin 371 olan toplam diş hekimi sayımız, 51 bin 556'ya, 113 bin 872 olan hemşire ve ebe sayımız, 326 bin 936'ya yükselmiştir.

Sağlık tesislerimizi yeniliyoruz. Mevcut hastanelerimizin yaklaşık yüzde 80'i son 23 yılda yenilenmiş veya yeniden inşa edilmiştir.

Sağlık Bakanlığı bünyesinde yer alan nitelikli hasta yatak sayısının yoğun bakım yatakları hariç tüm yataklara oranı 2002 yılında yüzde 6,4 iken, 2025 yılı Mayıs ayı itibarıyla yüzde 82,7'ye ulaşmıştır. 2025 yılı Eylül ayı itibarıyla yoğun bakım yatak sayımız 48 bin 366'dır. Sağlık Bakanlığı bünyesinde yoğun bakım yatak sayısı 2002 yılında 869 iken, 2025 yılı Eylül ayı itibarıyla 25 bin 979'a ulaşmıştır.

Bedensel ve zihinsel şartları sebebiyle özel ihtiyacı olan bireylerin uygun sağlık hizmetlerine daha kolay erişiminin sağlanması amacıyla evde sağlık hizmetleri yürütülmektedir. Evde sağlık hizmetleri ile bugüne kadar 3,2 milyon hastaya erişim sağlanmış ve 81 ilde 503 palyatif bakım merkezinde 650 bini aşkın hastaya hizmet sunulmuştur.

Aile Hekimlerimiz ve aile sağlığı çalışanlarımız ile beldelerimiz, uzak mahallelerimiz, köylerimiz, mezralarımız gibi sağlık hizmetine ulaşımın zor olduğu yerleşim yerlerine sağlık hizmeti götürmeye devam ediyoruz. Aile Hekimlerimiz tarafından Gezici Sağlık Hizmeti kapsamında Eylül 2025 itibarıyla 5,4 milyon vatandaşımıza ulaşılmıştır.

2017 yılında başlatılan mobil sağlık hizmetleri ile sağlık hizmetlerinin ulaşılabilirliğini, sürdürülebilirliğini ve etkinliğini sağlamak amacıyla 2017 yılından 2025 yılı Ağustos ayına

kadar 830 mobil sağlık ekibi ile 12,5 milyon vatandaşımıza sağlık hizmeti sunulmuştur.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Sosyal devlet ilkesiyle ülkemizin sahip olduğu refahı, toplumun tüm katmanlarına yaymaya kararlıyız. Dünyanın en iyi işleyen, en kuşatıcı sosyal destek sistemine sahip ülkelerinden biri olarak sosyal yardım bütçesini, 2026 yılında 917 milyar liraya çıkarıyoruz. Bu tutar bütçemizin yüzde 4,8'ine denk gelmektedir. 2002 yılında yüzde 0,4 olan sosyal yardım ve desteklerin GSYH'ya oranını 2026 yılında yüzde 1,2'ye yükseltiyoruz.

2026 yılında;

- Ödeme gücü olmayan vatandaşlarımızın sağlık primi giderlerini karşılamak amacıyla 157 milyar lira,
- 65 yaş üstü yaşlılarımız, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlarımız ve yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamında 106 milyar lira,
- Sosyal konut finansmanının desteklenmesi amacıyla 100 milyar lira,
- Engelli vatandaşlarımızın evde bakımına destek amacıyla 90 milyar lira,
- Engelli vatandaşlarımızın eğitim desteği için 56 milyar lira,
- Doğum yardımı ödemeleri için 44 milyar lira,
- Ekonomik yoksunluk içinde olan çocuklarımızın aileleri yanında yetişmelerine imkân sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 23 milyar lira,
- Koruyucu aile uygulaması kapsamında yaklaşık 3 milyar lira,

kaynak ayırdık.

Sosyal politika uygulamalarında yeni bir döneme geçiş sağladık. Aile Sosyal Destek Programımızı başlatarak sosyal politika uygulamalarında talep odaklı hizmet anlayışından arz odaklı hizmet anlayışına geçtik. 5 bin 614 ASDEP görevlimiz ile 2017-2025 Ağustos döneminde 9,8 milyon hanede görüşme gerçekleştirerek vatandaşlarımıza yerinde destek olduk.

Kurduğumuz “Aile ve Gençlik Fonu” ile yeni evlilikleri teşvik ederek gençlerimize destek oluyoruz. Aile ve Gençlik Fonu kapsamında yürütülen proje ile evlenecek gençlere ekonomik, psikolojik ve sosyal destek sunarak, evliliklerinin sağlam temeller üzerine kurulmasını hedefliyor ve gençleri evliliğe teşvik ediyoruz. Proje kapsamında, aile kurma yolunda ilk adımı atacak gençlerimizden başvurusu onaylanan çiftlere 48 ay vadeli, 2 yıl geri ödemesiz, 150 bin lira tutarında faizsiz kredi desteği sunulmasının yanı sıra evlilik öncesi ve sonrası eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlıyoruz.

15 Şubat 2024 tarihinde deprem bölgesinde pilot olarak uygulanmaya başlayan proje, 13 Ocak 2025 tarihi itibarıyla ülkemiz geneline yaygınlaştırılmıştır. Proje kapsamında bugüne kadar 159 bin 119 başvuru yapılmıştır. 59 bin 390 çift kredi almaya hak kazanmıştır. 117 bin 802 kişiye evlilik öncesi eğitim veya aile danışmanlığı hizmeti sunulmuş, 42 bin 331 çifte kredi ödemeleri gerçekleştirilmiştir.

Fon kapsamında verilen kredi desteğini, 2026 yılı Ocak ayı itibarıyla eşlerden her ikisinin 18-25 yaş aralığında olduğu başvurularda 250.000 TL’ye , en az birinin 26-29 yaş aralığında olduğu başvurularda ise 200.000 TL’ye çıkarıyoruz.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede ilkemiz sıfır toleranstır. 81 ilde ülke genelinde 112'si Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı olmak üzere toplam 150 kadın konukevinde 3 bin 688 kişi kapasite ile yine 81 ilde 85 Şiddet Önleme ve İzleme Merkezinde kadınlarımıza ve çocuklarımıza hizmet verilmektedir. 2023/16 sayılı “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele” konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile 2006/17 sayılı Genelgede yer alan ve 2006 yılından itibaren düzenli olarak toplanan Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Koordinasyon Kurulu” olarak yeniden teşekkül ettirilmiştir.

Evlat edinme hizmetiyle 2025 yılı Ağustos ayı itibarıyla 419 çocuğumuz sıcak yuvasına kavuştu. Böylece 20 bin 592 çocuğumuzun aile şefkatiyle büyümesini sağladık. Çocuk bakım kuruluşlarımızda büyük bir hizmet dönüşümü gerçekleştirdik.

Aile ve toplum hizmetleri alanında da hız kesmeden devam eden çalışmalarımız kapsamında Sosyal Hizmet Merkezlerinin sayısı 432'ye yükselmiştir.

Bakıma ihtiyacı olan engellilerin bakım ücretini devletin karşıladığı engelli özel bakım merkezlerinin sayısı 327'ye, gündüzlü bakım ve rehabilitasyon merkezi sayısı 142'ye, umut evlerinin sayısı ise 144'e yükselmiştir. Hiç kimseyi geride bırakmayan toplum vizyonu ile hareket ederek engelli ve yaşlı vatandaşlarımızın toplumsal hayatın her alanına etkin katılmasını sağlayacak çalışmalarımıza 2026 yılında da devam edeceğiz.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Vatandaşlarımızın refahını artırmaya yönelik bütçeden sağladığımız diğer sosyal amaçlı kaynaklardan da kısaca bahsetmek istiyorum.

Vatandaşlarımızın elektrik ve doğal gazı daha ucuza kullanabilmeleri için 2026 yılı bütçesinde 373 milyar lira kaynak öngörüyoruz. Halihazırda faturalarda mesken aboneleri için doğal gazda yüzde 43, elektrikte düşük kademede yüzde 57 oranında Devlet desteği sağlanmaktadır.

2022 yılı Ocak ayı itibarıyla, asgari ücrete kadar tüm çalışanlarımızın ücretlerini vergi dışı tuttuk. Dolayısıyla bu imkândan tüm çalışanlarımız yararlanmaktadır. Bu kapsamda 2026 yılında 1 trilyon 92 milyar lira vergi istisnası öngörüyoruz.

Doğalgaz ve elektrikteki Devlet destekleri ile asgari ücret tutarına kadar olan tüm ücretlerin vergi dışı tutulmasını da dikkate aldığımızda, sosyal harcamalara ayrılan kaynaklar 2 trilyon 382 milyar liraya ulaşmaktadır. Bu tutarın bütçemize oranı yüzde 12,6 seviyesindedir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

2026 yılında bütçemizden tarıma 888 milyar lira kaynak ayırıyoruz.

Bu kapsamda;

- Tarımsal destek programları için 168 milyar lira,
- Tarım sektörü yatırım ödenekleri için 190 milyar lira,
- Tarımsal kredi destekleri, tarımsal KİT ve ihracat destekleri için 268 milyar lira, kaynak ayırıyoruz.

Tarıma yönelik vergi harcamalarının 262 milyar lira olmasını öngörüyoruz.

2026 yılında tarım sektörü yatırım ödeneğini 190 milyar liraya çıkartıyoruz. Bunun 122 milyar lirasını tarımsal sulama yatırımları için ayırıyoruz.

Ülkemizde tarımsal hâsıla 2002’de toplam 36,9 milyar lira iken 2024 yılında 2 trilyon 428 milyar liraya çıkmıştır. Dünya Bankası tarımsal hâsıla verilerine göre ülkemiz Avrupa’da 2002 yılında 24,5 milyar dolar ile İtalya, Fransa ve İspanya’nın arkasında 4’üncü sırada iken 2024 yılında 74 milyar dolar ile 1’inci sırada yer almıştır.

Geçtiğimiz yıl gıda ve içecek dâhil tarımsal ihracat, bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 5,3 artışla 32,5 milyar dolar, dış ticaret fazlası ise yüzde 57 artışla 10,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Son 23 yılda tarım ve gıda ürünlerinde 112 milyar dolar dış ticaret fazlasıyla tarımda net ihracatçı bir ülkeyiz. Buğday unu, fındık, kuru üzüm, kuru kayısı, incir, kabuksuz antepfıstığı, dondurulmuş alabalık ve ayva ihracatında dünyada birinci sırayı koruyoruz.

Bitkisel üretimimiz 2002 yılında 98 milyon ton iken 2024 yılında yüzde 40 artışla 136,8 milyon tona ulaşmıştır. Çiftçilerimizin gayretli çalışmaları sayesinde sebze ve meyve üretiminde ülkemiz Avrupa’da birinci sırada yer almaktadır.

2002 yılında 9,9 milyon baş olan büyükbaş hayvan sayımız yüzde 73,7 artarak 2025 yılında 17,2 milyon başa, 2002 yılında 31,9 milyon baş olan küçükbaş hayvan sayımız ise yüzde 82,4 artarak 2025 yılında 58,2 milyon başa yükselmiştir.

2002-2024 döneminde yıllık bazda süt üretimi 8,4 milyon tondan 22,5 milyon tona, kırmızı et üretimi 779 bin tondan 2,1 milyon tona ve beyaz et üretimi 696 bin tondan 2,5 milyon tona çıkmıştır.

Su ürünleri üretimi ilk defa 2003 yılında desteklenmeye başlanmıştır. Su ürünleri yetiştiricilik üretimi 2002-2024 döneminde yüzde 844 artış göstererek 577 bin tona yükselmiştir.

Ülkemiz 2023 yılı FAO verilerine göre gökkuşuğu alabalığı, çipura ve levrek türlerinin yetiştiriciliğinde dünyada 1'inci sıradadır.

Ülkemiz 2023 yılı toplam su ürünleri üretiminde üretim yapan 233 ülke arasında 25'nci sırada olup Avrupa Birliği ülkeleri arasında 1'nci sıradadır.

Su ürünleri ihracat değeri son 22 yılda 21 katına çıkarılmıştır. 2002 yılında 97 milyon dolar olan su ürünleri ihracatımız 2024 yılında 2 milyar dolara ulaşmıştır. Aralarında AB, İngiltere, Japonya, ABD gibi ülkelerin de yer aldığı 97 ülkeye yapılan su ürünleri ihracatının yüzde 42,5'i AB ülkelerine gerçekleştirilmiştir.

Jeotermal enerjiyle birlikte diğer yenilenebilir kaynakların ve yüksek teknolojinin kullanılacağı, kesintisiz üretim ve yüksek verimin hedeflendiği çevreye uyumlu seracılık organize tarım bölgeleri kurulmaktadır. Bu bölgelerde sıfır atık ilkesi esas alınarak,

güçlü altyapı ve sürdürülebilir atık yönetimi süreçleriyle yeşil statüde üretim modelleri geliştirilmektedir. Bu kapsamda, söz konusu bölgelerin sayısını artırmak ve ülke geneline yaygınlaştırmak için çalışmalara devam ediyoruz. 42 ilde 61 adet organize tarım bölgesi projesinin iş ve işlemleri devam etmekte olup bunlardan 44 adetine tüzel kişilik kazandırılmıştır.

Ülkemizde ekonomik olarak sulanabilir 8,5 milyon hektar arazimizin, 2024 yılı sonuna kadar yüzde 84,7'si işletmeye açılmıştır. 2025 yılı sonunda 70 bin 213 hektar alan daha sulamaya açılarak arazimizin yüzde 85,5'i işletmeye açılmış olacaktır. 2025 yılı sonunda sulamaya açılan alan 7,27 milyon hektara, sulama tesisi sayısı 3 bin 654'e ulaşacaktır.

2026 yılı sonunda 64 bin hektar alan ilk defa sulamaya açılacak, 14 bin hektar alanda ise mevcut açık kanal sulama şebekelerinin kapalı borulu sisteme dönüştürülmesi çalışmaları tamamlanacaktır. Böylece 2026 yılı sonunda 78 bin hektar alanda modern tekniklere göre ilave sulama yapılması planlanmaktadır.

Toplulaştırılan toplam tarımsal alan 2002 yılında sadece 560 bin hektar iken 2024 yılı sonunda tescil yapılan toplam alan 13,5 kat artarak 7,58 milyon hektara ulaşmıştır. 2025 yılı sonu itibarıyla 225 bin 690 hektar alanda daha toplulaştırma tescili yapılarak tamamlanan toplulaştırma projesi sayısı 375 adede, tescili yapılan toplulaştırma sahası 7,81 milyon hektara ulaşacaktır.

Orman varlığının ve verimli orman alanlarının artırılmasına yönelik yatırımlara devam ediyoruz. Ormanların geliştirilmesi ve genişletilmesi amacıyla 2003-2024 yılları arasında 7,5 milyar tohum ve fidan toprakla buluşturulmuştur. Böylece orman varlığımız 2024 yılı sonu itibarıyla 23,36 milyon hektara ulaşmıştır. Yapacağımız

yatırımlarla birlikte 2026 yılında toplam orman varlığımızın 23,44 milyon hektara ulaşmasını hedefliyoruz.

Orman yangınlarına daha hızlı ve etkin müdahalede bulunulmasına yönelik çalışmalara da devam ediyoruz. Bu kapsamda envanter, rezerv ve kiralık hava araçlarından oluşan hava gücü kapasitemiz; 105 adet helikopter, 27 adet uçak ve 14 adet insansız hava aracına ulaşmıştır. Orman yangınlarıyla mücadele kapsamında, 1.786 arazöz, 2 bin 742 ilk müdahale aracı, 831 iş makinası olmak üzere toplam 5 bin 359 müdahale aracımız envanterimizde yer almaktadır. Kurduğumuz yangın erken uyarı sistemi ile yangına birinci derecede hassas bölgelerde ilk müdahale süresini 40 dakikadan ortalama 11 dakikaya indirdik.

Diğer taraftan orman alanlarında halkımızın sosyal, kültürel, bilimsel ve sportif hizmetlerden daha fazla yararlanmasını sağlamak amacıyla, 2002 yılında 92 olan orman parkı sayımızı, 2025 yılı Eylül ayı itibarıyla 1.954'e çıkardık.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Türkiye'nin yenilenebilir enerji potansiyelini değerlendirebilmek için bu alandaki yatırımlarımıza devam ediyoruz. Çalışmalarımız sonucunda Türkiye bugün yenilenebilir enerji kurulu gücünde dünyada on birinci, Avrupa'da beşinci sırada yer almaktadır. HES kurulu gücünde ise ülkemiz dünyada sekizinci, Avrupa'da ikinci sırada yer almaktadır.

2017 yılında hayata geçirilen YEKA (Yenilenebilir enerji kaynak alanları) modeli ile yenilenebilir enerji alanında dünyada daha iyi noktalara geliyoruz. Rüzgâr kurulu gücünde Avrupa’da yedinci dünyada on üçüncü, güneş enerjisi kurulu gücünde Avrupa’da altıncı dünyada on üçüncü sıraya yükseldik. Jeotermalde ise Avrupa’da birinci, dünyada dördüncü konumdayız.

2002 yılında 12.305 MW olan yenilenebilir enerji kaynaklı kurulu gücümüz 2025 yılı Eylül ayı sonunda 74.746 MW’a ulaşmıştır. Elektrik kurulu gücünün neredeyse üçte ikisi (yüzde 61,6) yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşmaktadır.

YEKA uygulaması kapsamında Avrupa’nın ilk ve tek tam entegre güneş paneli fabrikasını kurduk. Bu fabrikada üretilen panellerle Avrupa’nın en büyük güneş enerji santrali olan Konya Karapınar GES’i devreye aldık. Ayrıca, yerlileştirme çalışmalarımız neticesinde ekipman üretimimizde güneş panellerinde yüzde 91, rüzgâr türbinlerinde ise yüzde 65 yerli üretim kabiliyeti kazandık.

Derin deniz alanında arama faaliyetlerimiz hız kesmeden devam ediyor. 17 Mayıs 2025 tarihinde Batı Karadeniz’de bulunan Göktepe-3 tespit kuyusunda Abdülhamid Han Sondaj Gemisi ile gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda, 75 milyar metreküp potansiyele sahip doğal gaz keşfi yapılmıştır. Bu keşfin ekonomik değerinin 30 milyar ABD doları olduğu hesaplanmaktadır. Sahanın geliştirilmesinde, Sakarya Gaz Sahası için halihazırda temin edilen Yüzer Üretim Platformu, kara tesisi ve dağıtım altyapısından yararlanılacaktır. 2028 yılında 16 milyon hanenin doğal gaz tüketiminin yerli kaynaklarla karşılanması hedeflenmektedir.

Doğalgaz arz güvenliğinin sağlanması bakımından önem arz eden yeraltı depolama

faaliyetleri 2007 yılında İstanbul-Silivri’de iki sahada başlatılmış olup söz konusu bölgede yürütülen çalışmalar neticesinde doğal gaz depolama kapasitesi bugün 4,6 milyar metreküpe ulaşılmıştır. Ayrıca Tuz Gölü’nde bugün itibarıyla 1,2 milyar metreküp depolama hacmine ulaşılmış olup Tuz Gölü kapasite genişletme projesi devam etmektedir.

Artan doğalgaz talebinin karşılanması noktasında; 20 bin kilometrenin üzerinde iletim ve 220 bin kilometrenin üzerinde dağıtım doğal gaz boru hattımız, 3’ü yüzer LNG depolama ve gazlaştırma ünitesi ve 2’si kara terminali olmak üzere 5 LNG tesisimiz, hâlihazırda toplam 5,8 milyar metreküp depolama kapasitesine sahip 2 yeraltı doğal gaz depolama tesisimiz büyük avantaj sağlamaktadır.

Diğer yandan ülkemizin dört bir yanında pekiştirilen huzur ve güven ortamında Gabar başta olmak üzere petrol üretimimiz de artmıştır. Bugün ülke içinde 136 bin, ülke dışında 40 bin olmak üzere günlük toplam 176 bin varil ham petrol üretimine ulaşmış durumdayız.

Enerji ihtiyacını yerli kaynaklarla karşılamayı hedefleyen Türkiye, son dönemde denizlerde doğal gaz ve petrol arama çalışmalarına yönelik sismik ve sondaj faaliyetleri için yüksek teknolojiye sahip güçlü bir enerji filosu kurmuştur. Yedinci nesil iki yeni derin deniz sondaj gemisinin satın alma işlemleri tamamlanmıştır. Bu gemilerden biri ülkemize ulaşmış olup, operasyona hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir. Diğer geminin ise yıl sonuna kadar ülkemize ulaşması planlanmaktadır. Yeni alınan gemiler ile birlikte Türkiye’nin toplam derin deniz sondaj gemi sayısı altıya ulaşmıştır. Böylece Türkiye olarak dünyanın en büyük dördüncü derin deniz sondaj filosuna sahip olacağız.

Bununla birlikte Akkuyu nükleer güç santralının ilk ünitesinin 2026 yılı içinde üretime başlaması planlanmaktadır.

Enerjide bağımsızlık mücadelemizde en önemli başlıklardan biri de enerji verimliliğini artırmaya dönük kapsamlı çalışmalarımızdır. Tüm bu çabalar, cari açığımızın kalıcı olarak azalmasına ve makroekonomik istikrarımıza güç vermektedir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

2026 yılı bütçemizde, sermaye giderleri için 1 trilyon 312 milyar lira ayrılmıştır. Ayrıca, 345 milyar lirası afet konutlarının yapımı ve altyapı giderlerinde kullanılmak üzere sermaye transferleri için 525 milyar lira, yatırımları hızlandırma ödeneği için 169 milyar lira olmak üzere toplam 2 trilyon 7 milyar lira yatırım ödeneği öngörüyoruz. Bu tutar 2026 yılı bütçemizin yüzde 10,6'sına denk gelmektedir.

Sulama projelerinden, demiryolu projelerine, havalimanlarından, denizyolu yatırımlarına birçok alanda yatırımlarımıza hız kesmeden devam ediyoruz.

2003 yılı itibarıyla 10 bin 959 km demiryolu hat uzunluğumuz 2025 yılı Eylül sonu itibarıyla 2 bin 251 km'si hızlı hat olmak üzere toplam 13 bin 919 km'ye ulaşmıştır. Toplam hat uzunluğumuzun yanı sıra sinyalli hat ve elektrikli hat uzunluğumuzu artırmaya yönelik gayretlerimiz de devam etmektedir. 2 bin 505 km olan sinyalli hat uzunluğumuz yüzde 221 artışla 8 bin 46 km'ye, 2 bin 122 km elektrikli hat uzunluğumuz ise yüzde 243 artışla 7 bin 274 km'ye yükseltilmiştir.

2026-2028 döneminde yapılacak yatırımlar ile birlikte demiryolu hat uzunluğumuzu 2026 yılında 14 bin 437 km'ye, 2027 yılında 15 bin 934 km'ye ve program dönemi sonunda ise 17 bin 728 km'ye çıkarmayı hedefliyoruz. 2028 yılına kadar tamamlanacak hatlar ile ülkemizdeki yük ve yolcu taşımacılığının daha güvenli, hızlı ve kaliteli şekilde yapılabilmesi sağlanacaktır.

Bu kapsamda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından yürütülen “Ankara-Polatlı-Afyonkarahisar-Uşak-Manisa-İzmir Yüksek Standartlı Demiryolu”, “Mersin-Adana-Osmaniye-Gaziantep Yüksek Standartlı Demiryolu”, “Yerköy-Kayseri Yüksek Standartlı Demiryolu” ve “Halkalı-Çerkezköy Yüksek Standartlı Demiryolu” projeleri yapım aşamasındadır. Kars-Iğdır-Aralık-Dilucu Demiryolu Bağlantısı ve Dört Yol-Hassa Demiryolu Bağlantısı yapım projeleri sözleşmeleri imzalanmış, kredi görüşmeleri tamamlanmış ve akabinde yer teslimi ile yapım çalışmalarına başlanmıştır.

2003 yılı öncesi mevcut 6 bin 101 km uzunluğundaki bölünmüş yol ağımla sadece 6 ilimiz birbirine bağlıyken, 23 bin 805 km yol yapılarak bölünmüş yol ağımla 2025 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla 29 bin 906 km'ye ulaşmış ve 77 ilimizin birbiri ile bağlantısı sağlanmıştır. 2026 yılında yapılacak yatırımlarla birlikte bölünmüş yol ağımla 30 bin 420 km'ye ulaşması hedeflenmektedir. 9 aylık ortalama fiyat esas alınarak yapılan hesaplamalara göre bölünmüş yollar sayesinde yıllık 114,8 milyar lira akaryakıt tasarrufu, 187,1 milyar lira iş gücü tasarrufu olmak üzere yıllık toplam 301,9 milyar lira tasarruf sağlanmaktadır. Bunların yanı sıra emisyon salınımindan da 6,3 milyon ton azalma sağlanmıştır.

Havayolu filomuzda kargo uçaklarının toplam yük kapasitesi 2003 yılında 303 ton iken 2025 yılı Eylül ayı sonu itibarıyla yaklaşık 8,6 kat artarak 2 bin 597 ton olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte toplam yolcu sayısı 2003 yılında 34 milyon kişi iken bu sayı 2024 yılı sonu itibarıyla yüzde 579 artışla 230 milyon 830 bin yolcuya ulaşmıştır. 2025 yılı Eylül ayı sonunda ise toplam yolcu sayısı, geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 5,3 artışla 187,4 milyon olarak gerçekleşmiştir. Toplam yolcu sayısının 2025 yılsonu itibarıyla 244 milyon kişiyi geçmesi beklenirken, 2026 yılı için ise 256 milyon kişiye ulaşması beklenmektedir.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Son iki yıl içinde önemli ölçüde artırdığımız reel sektör desteklerine 2025 yılında da devam ederek “yatırım, istihdam, üretim ve ihracat” odağımızla özel sektör önceliğinde büyüme stratejimizi sürdürüyoruz.

Reel kesim destekleri için bütçemizden (tarımsal krediler sübvansiyon desteği hariç) 493 milyar lira ödenek öngörüyoruz. Bu kapsamda;

- Sosyal Güvenlik Kurumu işveren prim ödemeleri için 283 milyar lira,
 - Halk Bankası esnaf kredileri sübvansiyon desteği için 70 milyar lira,
 - Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı teşvik ödemeleri için 50 milyar lira,
 - Mesleki eğitim kapsamında ödenen Devlet katkısı için 29 milyar lira,
 - İhracat başta olmak üzere diğer reel sektör destekleri için 60 milyar lira,
- kaynak ayırdık.

Sürdürülebilir sanayi üretimi devletin öncülüğü ve desteğiyle özel sektör tarafından

hayata geçirilmeye devam etmektedir. Bu anlayışla, 2025 yılında 31,7 milyar lira olan yatırım teşvik ödeneklerini 2026 yılında yüzde 58 artışla 50 milyar lira olarak öngörüyoruz. 2002-2025 Eylül döneminde düzenlenen 129 bin 892 teşvik belgesi yatırımcıların Türk ekonomisine olan güvenini artırmıştır.

Sürdürülebilir sanayi ve teknoloji ekosisteminin oluşturulması için çalışmalar yürütülmekte ve sanayi bölgelerinde çevre dostu üretimi teşvik etmeye devam etmekteyiz.

Bu çerçevede; ilan edilen Organize Sanayi Bölgesi sayısı 369’a, kredi desteği verilen Sanayi Sitesi sayısı 501’e ulaşmıştır. 2025 yılı sonu itibarıyla 24 Organize Sanayi Bölgesi ve 6 Sanayi Sitesi projesinin, 2026 yılında ise 16 Organize Sanayi Bölgesi ve 4 Sanayi Sitesi projesinin tamamlanması hedeflenmektedir.

2002 yılı sonuna kadar Türkiye’deki OSB’lerde toplam 48 bin 381 hektar alan kullanımda iken 2025 yılı Ekim ayı itibarıyla bu alan toplam 128 bin 680 hektar büyüklüğe ulaşmıştır. OSB’lerdeki üretimde bulunan parsel sayısı da 11 bin 395 parselden yaklaşık 60 bin parsel yükselerek 5 katına ulaşmıştır.

Endüstri Bölgelerinin sayısı 52’ye, bu bölgelerdeki istihdam edilen kişi sayısı yaklaşık 60 bine ulaşmıştır.

2025 yılı Ekim ayı itibarıyla 93’ü faal olmak üzere 64 şehirde 113 Teknoparkın kuruluşu gerçekleştirilmiştir. Teknoparklarda faaliyet gösteren firma sayısı 12 bin 76’ya, AR-GE personeli sayısı 108 bin 25’e, toplam personel sayısı ise 123 bin 741’e yükselmiştir.

Teknoparklarda biten proje sayısında 69 bin 598 'e, devam eden projelerde ise 17 bin 564 sayısına ulaşılmıştır.

Bugüne kadar otomotiv sektörü alanında elektrikli araç ve sistemleri, hibrit motor, yeni nesil yüksek basınçlı benzinli enjektör, muhtelif sektörlerle yönelik batarya üretimi, savunma sanayi alanında milli muharip uçak, insansız hava aracı, zırhlı araç ve silah sistemleri üretimi, enerji sektörüne yönelik güneş paneli üretimi, stratejik petrokimya ürünlerinin üretimi, sağlık alanında ise ilaçlı stent ve kalp kapakçığı üretimi gibi ileri teknoloji gerektiren ve katma değeri yüksek alanlarda ülkemizin geleceğine yön verecek nitelikteki büyük ölçekli yatırımları proje bazlı yatırım teşvik sistemi kapsamında destekliyoruz.

Ülkemiz sanayiinin teknoloji-yoğun ve yüksek katma değerli bir yapıya geçiş hedefi doğrultusunda yeşil ve dijital dönüşüm odaklı yatırımların desteklenmesi, yüksek teknoloji girişimlerinin güçlendirilmesi, sanayi-üniversite-kamu işbirliğinin geliştirilmesi ve planlı sanayi alanlarının genişletilmesi yaklaşımı bu yıl da sürdürülmüştür.

2025 yılı itibarıyla 58 ilde faaliyette bulunan AR-GE merkezi sayısı 1.357'ye ulaşmıştır. 46 sektörde faaliyet gösteren bu merkezlerin en yoğun olduğu sektörlerin başında makine ve teçhizat imalatı, otomotiv yan sanayii, yazılım, bilgisayar ve iletişim teknolojileri, tekstil ve elektrik/elektronik gelmektedir. Bu merkezlerde istihdam edilen toplam personel sayısı 89.621 kişiye ulaşmıştır.

Yine 2025 yılı itibarıyla 29 ilde faaliyette bulunan tasarım merkezi sayısı 342'ye yükselttik. 31 sektörde faaliyet gösteren tasarım merkezlerinin en fazla sayıda faaliyet

yürüttüğü sektörlerin başında tekstil, mühendislik-mimarlık, imalat sanayii, makine ve teçhizat imalatı, otomotiv yan sanayii ile medya ve iletişim gelmektedir. Toplam 8.454 kişinin çalıştığı bu merkezlerde Eylül 2025 itibarıyla yapılan patent başvurusu 603’e, tescil edilen patent sayısı ise 332’ye ulaşmıştır.

Ülkemiz sanayiinin en önemli ve kritik alanlarından olan savunma sanayii ekosistemimizin dışa bağımlılığını asgari seviyeye indirecek şekilde güçlendirmek gayesiyle hareket etmekteyiz.

Savunma ve güvenlik birimleri için, Savunma Sanayii Destekleme Fonu’na ayrılan kaynak da dâhil edildiğinde 2026 yılında 2 trilyon 155 milyar lira ödenek öngörülmekte olup söz konusu tutar merkezi yönetim bütçe büyüklüğünün yüzde 11,4’üne karşılık gelmektedir.

2002 yılında yalnızca 62 savunma projesi yürütülürken proje sayımız 1.300’ün üzerine çıkmıştır. Savunma ve güvenliğe ayırdığımız kaynakların da katkısıyla savunma sanayi yerlilik oranı yüzde 82 seviyesine ulaşmıştır.

2024 yılı sonu itibarıyla, savunma firmalarımızın tüm savunma ve havacılık satışlarını içeren ve sektörün büyüklüğünü gösteren Toplam Savunma ve Havacılık Sektör Ciroosu 20,2 milyar dolara ulaşmıştır.

2002 yılında yalnızca 248 milyon dolar olan savunma ve havacılık ihracatı, 2024 yılında yaklaşık 29 kat büyüyerek 7,2 milyar dolara ulaşmıştır.

Türk savunma sanayinin son yıllarda göstermiş olduğu gelişim, birçok alanda

firmalarımızın platform, sistem ve yeteneklerinin yurt dışı pazarlarda talep edilir hale gelmesini sağlamıştır. Özellikle insansız hava araçlarımız, akıllı mühimmatlarımız, elektronik harp sistemlerimiz ve ileri seviye yazılım altyapılarımız, tüm dünyada hayranlıkla takip edilmektedir.

Kendi gemisini inşa eden, kendi mühimmatını; İHA'sını, SiHA'sını, radar sistemlerini, uydusunu ve bunların yazılımını geliştiren Türk Savunma sanayii, küresel ligde ön planda yer almaya başlamıştır.

Diğer taraftan bu yıl da KOBİ'lerimize, girişimcilerimize ve esnaf ve sanatkarlarımıza da destek olmayı sürdürdük. Bu çerçevede, 2025 yılı Ağustos ayı itibarıyla KOSGEB destekleri kapsamında bu yıl yaklaşık 34 bin işletmeye 6,2 milyar TL destek sağladık.

Ayrıca, 2025 yılı Temmuz ayı itibarıyla bankacılık sistemi içinde kullanılan KOBİ kredi miktarı 5 trilyon 399 milyar TL olup toplam krediler içindeki payı 2009 yılındaki yüzde 21 seviyesinden yüzde 26,93'e yükselmiştir.

31 Ağustos 2025 itibarıyla kredi bakiyesi mevcut olan esnaf ve sanatkâr sayısı 783.673, kredi bakiyesi ise 278,7 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Kredi ve kefalet kooperatiflerinin çalışma bölgelerine ilişkin düzenleme yapılarak, esnaf ve sanatkârların finansmana daha etkin ve daha kolay erişimleri yönünde adım atılmıştır.

Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOP-DES) kapsamında 2020 yılından itibaren kadın kooperatiflerine hibe destekleri sağlanmaktadır. Söz konusu Program çerçevesinde, 2020-2024 döneminde 772 kooperatifin 826 projesi için toplam 110,5 milyon TL tutarında destek kararı alınmıştır. 2025 yılı KOOP-DES programı kapsamında

destek üst limitlerinde de önemli artışlar kaydedilmiştir.

Bununla birlikte, Ticaret Bakanlığı tarafından kooperatifçilik için yeni bir vizyon belgesi niteliğinde olan 2025-2029 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanarak 20 Eylül 2025 tarihinde yayımlanmıştır.

Hazine destekli kefalet sistemi kapsamında 10 Ekim itibarıyla 45.9 milyar TL kredi kullanılmıştır.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

2023 yılında meydana gelen Kahramanmaraş ve Hatay merkezli depremler, afetlere karşı dirençli şehirlerin oluşturulması ve olası zararların önlenmesi için alınması gereken afet risk azaltma tedbirlerinin önemini bir kez daha göstermiştir.

Depremden zarar gören vatandaşlarımıza acil ve geçici barınma hizmeti sağlanmasının yanında yapılan planlama çerçevesinde kalıcı afet konutlarının yapımına ivedilikle başlanmış, yerleşme ve yapılaşma devam etmektedir. Konut ve işyeri hak sahibi sayısı 421 bin 519'dur.

Depremi ardından yıkılan binaların ivedilikle yapılabilmesi amacıyla 452 bin 983 konut ve işyeri ihalesi yapılmış ve inşaatlarına başlanmıştır. 304 bin 836 konut ve işyeri hak sahibine teslim edilmiştir. Bu kapsamda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, TOKİ ve Emlak Konut tarafından afet konutları yapımı hız kesmeden devam etmektedir. Yıl sonuna kadar hak sahiplerine inşa edilen konutların tamamlanması

öngörülmektedir.

Kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında kentsel dönüşüm alanları ve riskli yapılarda bulunan 2 milyon 350 bin adet bağımsız birimde ikamet eden 8 milyonu aşkın vatandaşımızın can ve mal güvenliğini teminat altına alan dönüşüm faaliyetlerini yürütüyoruz. Bu kapsamda kira yardımı ve faiz desteği ile proje ve kamulaştırma giderleri gibi ödemeler için Eylül sonu itibarıyla yaklaşık 204 milyar lira destek sağladık. Toplu Konut İdaresi tarafından 22 yıl içinde güncellenmiş fiyatlar ile yaklaşık 3 trilyon lira yatırımla 1,7 milyon konut üretilmiş olup yaklaşık 5,5 milyon vatandaşımız depreme dayanıklı, sosyal donatıları ve çevre düzenlemeleriyle kaliteli bu konutlarda oturmaktadır.

Diğer taraftan ülkemizde konut sektörünün regüle edilmesi, aşırı fiyat artışlarının önüne geçilmesi, dar ve orta gelir gruplarının konuta ulaşılabilirliğinin kolaylaştırılması amacıyla üç ayrı kampanya kapsamında toplam 400 bin sosyal konut projesi hayata geçirilmiştir. 2025 yılı içinde 81 ilimizi kapsayan 500 bin sosyal konut kampanyası başlatılacak olup buna ilişkin çalışmalar devam etmektedir. Bu kapsamda sosyal konut finansmanını desteklemek amacıyla 2026 bütçesinde 100 milyar lira kaynak ayırdık.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Mahalli idarelerimiz için ayırdığımız kaynağı arttırmaya devam ediyoruz. Büyükşehir ve diğer belediyelerimiz ile il özel idarelerimize ayrılan toplam kaynağı 1 trilyon 657 milyar liraya çıkarıyoruz. 2002 yılında bu kaynağın bütçe içerisindeki payı yüzde 4 iken bu oranı 2026 yılında yüzde 8,8'e yükseltiyoruz.

Bu kapsamda mahalli idarelerimize genel bütçe vergi gelirlerinden 2026 yılında 1 trilyon 606 milyar lira pay ayrılmasını öngörüyoruz. Buna ilave olarak mahalli idarelerin genel aydınlatma giderlerine katkı sağlamak için 21 milyar lira, köylerin altyapısının desteklenmesi için KÖYDES projesi kapsamında 10 milyar lira, belediyelerin su ve kanalizasyon altyapısının desteklenmesi için SUKAP projesi kapsamında 6 milyar lira kaynak ayırdık.

Ayrıca çevre kirliliğinin giderilmesi amacıyla, yerel yönetimlerin çevre projelerine destek sağlamaya devam ediyoruz. Bu kapsamda 2002-2025 yılları arasında 28 bin projeye güncel fiyatlarla yaklaşık 80 milyar lira yardım yapılmıştır. 2026 yılında çevre tesisleri destekleri ile atık su arıtma tesislerinin enerji giderlerine katkı sağlamak amacıyla toplam 6 milyar lira kaynak ayırdık.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

AK Parti Hükümetleri döneminde çalışanlarımızın ve emeklilerimizin aylık ve ücretlerinde enflasyonun üzerinde reel artışlar yaptık. Memuruyla işçisiyle kamu çalışanlarının özlük haklarını iyileştirdik.

En düşük Devlet memuru aylığı, 2025 yılı Temmuz ayı itibarıyla 50.503 liraya yükseltilmiş olup Temmuz ayında 2002 yılına göre reel artış yüzde 262 olmuştur.

En düşük emekli aylığı 2025 yılı Ocak ayında 14.469 TL'ye çıkartılmış olup bu tutar Temmuz itibarıyla 16.881 TL'ye yükseltilmiştir. En düşük emekli aylığındaki reel artış

Temmuz ayında 2002 yılına göre 621'dir.

2023 yılı Ocak ayından geçerli olmak üzere, kamu görevlilerimizin ek göstergelerini artırdık. Öğretmen, hemşire, polis, din görevlisi, şube müdürü, avukat gibi birçok kamu görevlimizi 3600 ek göstergeden yararlanır hale getirdik.

İmkanlarımızı artırdıkça enflasyonun düştüğü bir ortamda kalıcı refah artışı sağlayacak şekilde tüm kesimlerin şartlarında iyileştirme yapmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

Kamu kaynaklarının daha etkili, ekonomik ve verimli şekilde kullanımına sağlayacağı etki ve mevzuata aykırılıkların ortadan kalkmasını sağlayacağı katkı dikkate alındığında Anayasal bir denetim kurumu olan ve denetim yetkisini Meclisimiz adına yerine getiren Sayıştay Başkanlığının denetimlerini önemsiyoruz. Bu kapsamda Sayıştay Başkanlığınca tespit edilen bulgular üzerinde hassasiyetle çalışıyor ve Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesindeki birimlerimiz ile süreçleri takip ediyoruz. Bugün Komisyonumuzun gündeminde yer alan raporlar 2024 yılında yapılan denetimlere ilişkin idare raporlarını içermektedir.

Denetim raporlarına ilişkin rakamları paylaşmadan önce, sizlerin de malumu olan ancak tekrar ifade etmekte yarar gördüğüm bir hususun altını çizmek istiyorum. Sayıştay Başkanlığı tarafından Parlamento'ya sunulan idare denetim raporlarındaki bulgularda genel olarak idarelerin iş ve işleyişlerindeki süreçlerde tespit edilen hata ve noksanlıklar konu edilmektedir. Kamu zararına konu hususlar ise 6085 sayılı Sayıştay

Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca Sayıştay Başkanlığımız tarafından hesap yargılanmasına konu edilmekte ve yargılamaya esas raporlarla alakalı olarak yargılama sonucuna göre işlemler tesis edilmektedir.

Sayıştay Başkanlığımız 2024 yılında merkezi yönetim kapsamında toplam 197 kamu idaresinin denetimini gerçekleştirmiştir.

Sayıştay tarafından 2024 yılında merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ilişkin birazdan ifade edeceğim sebeplere dayanan toplam 1.049 bulgu tespit edilmiştir. Bulgu sayısı 2023 yılı raporlarında 1.350 iken, titizlikle yapılan iyileştirme, düzeltme ve alınan diğer tedbirlerle bulgu sayısı yaklaşık yüzde 22'lik azalış ile 1.049'a gerilemiştir.

Sayıştay tarafından hazırlanan denetim raporları kamuoyuyla paylaşıldıktan sonra raporlar teker teker incelenmekte, detaylı analizler yapılmakta ve eleştiri konusu bulgular gruplandırılarak hataların kaynakları tespit edilmektedir. Diğer taraftan kamu idarelerince denetim raporlarında tespit dilen bulguların gereğinin yerine getirilmesini teminen yapılan ve yapılması planlanan iş ve işlemler 3'er aylık dönemler itibarıyla Strateji ve Bütçe Başkanlığımıza bildirilmektedir.

Yüce Meclisin verdiği bütçe yetkisi çerçevesinde harcama ve gelir süreçlerinde planlı ve programlı çalışmalar ortaya koymak, süreçleri verimli bir şekilde yürütmek ve bunu yaparken üretken ve şeffaf olmakla mükellefiz. Bu kapsamda Sayıştay Başkanlığımızın raporlarını hassasiyetle değerlendiriyor ve gereken tedbirleri alıyoruz.

SONUÇ

Sayın Başkan,

Değerli Milletvekilleri,

“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” anlayışıyla odağına insanı, istikrar ve refahı alan bu bütçe, mali disiplinle birlikte sosyal dengeleri gözeten, yatırım ve üretim odaklı bir kalkınma anlayışıyla hazırlanmıştır.

2026 yılı bütçemiz, Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi’nin sekizinci bütçesi olarak, istikrar ve güven içinde büyüyen Türkiye’nin kararlılığını yansıtmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi’nin sağladığı hızlı ve etkin karar alma, politikaları hayata geçirme imkânlarıyla Türkiye Yüzyılı’nın inşasını sürdüreceğiz.

Bütçe hazırlık sürecinde gösterdiği güçlü liderlik, sahiplenme ve sağladığı vizyon için Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN’a şükranlarımı sunuyorum.

Türkiye Yüzyılı hedeflerimiz yönünde yapısal reformları uyum içinde hayata geçirdiğimiz Cumhur İttifakı milletvekilleri başta olmak üzere tüm milletvekillerine katkıları için şimdiden teşekkür ediyorum. Plan ve Bütçe Komisyonunda dile getirilecek her görüş ve yapıcı eleştiri için milletvekillerimize şimdiden teşekkürlerimi iletiyorum.

Strateji ve Bütçe Başkanlığımız ve Hazine ve Maliye Bakanlığımız ile bütçe teklifinin oluşturulmasına katkıda bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşlarımıza, görüşleriyle katkı veren sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerine gönülden teşekkür ediyorum.

2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2024 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi görüşmelerinin bir kez daha ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum.